

**Звіт про громадське обговорення,
організоване директором науки та інновацій Міністерства освіти і науки України
щодо проєкту Закону України «Про систему пріоритетних напрямів наукової, науково-технічної та інноваційної діяльності в Україні»**

Електронна адреса оприлюднення проєкту на офіційному вебсайті Міністерства освіти і науки України:
<https://mon.gov.ua/ua/news/mon-proponuye-dlya-gromadskogo-obgovorennya-proyekt-zakonu-ukrayini-pro-sistemu-prioritetnih-napryamiv-naukovoyi-naukovo-tehnichnoyi-ta-innovacijnoyi-diyalnosti-v-ukrayini>

Дата проведення громадського обговорення: 22.08.2023 – 06.09.2023.

1. Найменування органу виконавчої влади, який проводив обговорення:

Міністерство освіти і науки України

2. Зміст питання або назва проєкту акта, що виносилися на обговорення:

Законопроєктом визначаються правові та організаційні засади нової системи формування й реалізації пріоритетних напрямів у сферах наукової, науково-технічної та інноваційної діяльності в Україні, спрямованих на забезпечення національної безпеки, конкурентоспроможності виробничої сфери, сталого розвитку та підвищення якості життя населення, зокрема, передбачено таке:

- формування єдиного переліку пріоритетних напрямів наукової, науково-технічної та інноваційної діяльності, що визначатимуться на період до 5 років, замість нині існуючих переліків пріоритетних напрямів розвитку науки і техніки та інноваційної діяльності, які наразі є занадто розпорошеними і суттєво дублюються;

- виокремлення у межах переліку пріоритетних напрямів наукової, науково-технічної та інноваційної діяльності двох груп пріоритетних напрямів – пріоритетних напрямів групи «Передова наука», що спрямовані на розвиток фундаментальних наукових досліджень світового рівня, та пріоритетних напрямів групи «Подолання національних викликів», які спрямовані на розвиток усього ланцюга від фундаментальних досліджень до науково-технічних (експериментальних) розробок у сферах, що є важливими для забезпечення національної безпеки та оборони, відновлення економіки та повоєнного сталого розвитку країни;

- запропоновано перелік тематичних підгруп групи «Подолання національних викликів» і вперше за 30 років існування пріоритетів до них додано новий напрям національної безпеки і оборони, який був відсутній у попередніх нормативних документах. Додано напрям креативного й інклюзивного суспільства, який зокрема спрямований на забезпечення розвитку гуманітарної сфери країни – мови, історії, освіти, розв'язання гострих соціальних та демографічних проблем, протидії різним формам дискримінації, консолідації українського суспільства тощо;

- визначаються критерії та порядок відбору пріоритетних напрямів.

Обговорення проєкту проводилося у формі електронних консультацій з громадськістю.

22 серпня 2023 року проєкт акта було оприлюднено для громадського обговорення у підрозділі «Громадське обговорення» розділу «Консультації з громадськістю» офіційного вебсайту МОН.

Зауваження та пропозиції від громадськості приймалися до 06 вересня 2023 року на електронну адресу: andrii.petrovskyi@mon.gov.ua.

МОН № 7/976-вн-23 від 10.10.2023

Підписав: Таранов Ігор Михайлович

Сертифікат: 3FAA9288358EC003040000007F262C00C6C6BC00

Дійсний: з 05.07.2023 17:08:45 по 03.07.2024 17:08:45

3. Інформація про осіб, що взяли участь в обговоренні:

У ході консультацій з громадськістю було отримано зауваження та пропозиції від:

1. Державної установи «Інститут регіональних досліджень імені М.І. Долишнього Національної академії наук України»;
2. Інституту економіки промисловості Національної академії наук України;
3. Саріогло Володимира Георгійовича, завідувача відділу Інституту демографії та соціальних досліджень імені М.В. Птухи Національної академії наук України;
4. Державної установи «Інститут економіко-правових досліджень імені В.К. Макутова Національної академії наук України»;
5. Інституту демографії та соціальних досліджень імені М.В. Птухи Національної академії наук України;
6. Національного фонду досліджень України;
7. Державної установи «Інститут ринку і економіко-екологічних досліджень. Національної академії наук України»;
8. Національної академії педагогічних наук України;
9. Куранди Тетяни Костянтинівни, завідувача відділу Державної наукової установи «Український інститут науково-технічної експертизи та інформації»;
10. Національного університету біоресурсів і природокористування України;
11. Національної академії наук України;
12. Інституту держави і права імені В.М.Корецького Національної академії наук України.

Директоратом науки та інновацій було проведено аналіз пропозицій та зауважень, що надійшли.

4. Інформація про пропозиції, що надійшли до Міністерства освіти і науки України за результатами обговорення:

Результати опрацювання пропозицій та зауважень до проекту акта відображено у таблиці.

№ з/п	Інформація про осіб, що брали участь в обговоренні	Пропозиції до проекту акта	Інформація про врахування пропозицій та зауважень
1.	Державна установа «Інститут регіональних досліджень імені М.І. Долишнього Національної академії наук України»	1. В законопроекті фігурує таке поняття як «уповноважений орган», який погоджує різні документи з центральними органами виконавчої влади. Видається доцільним вказати назву цього уповноваженого органу центральної влади і назви тих центральних органів влади, з якими погоджуються документи.	Не враховано. Вжито узагальнені найменування центральних органів виконавчої влади відповідно до положень про кожен з них, що відповідає правилам нормопроєктувальної техніки.

		<p>2. Виникають деякі зауваження до статті 4 законопроекту, зокрема в частині проведення наукової (науково-технічної) експертизи тем фундаментальних досліджень групи «Передова наука», яку здійснюють організатори (п. 1). Виходить, що установа, яка подала на конкурс наукову тему, сама й організовує її експертизу. При цьому незрозуміло й таке: до експертизи організатори залучають іноземних експертів, частка яких повинна складати не менше третини від загальної кількості експертів, та українських експертів в тій самій пропорції. А решта хто?</p>	<p>Не враховано. Експертизу організовує організація, що надає фінансування. Українські експерти, які залучаються до проведення експертизи, представляють організації, що можуть відноситися і до іншої сфери управління, ніж організація, що виконує дослідження. Співвідношення частки іноземних та українських експертів може бути різним, при цьому частка одних і інших має бути не меншою, ніж 30 відсотків від загальної кількості залучених до проведення експертизи фахівців.</p>
		<p>3. Серед організацій, які залучаються до формування пріоритетних напрямів, серед інших названі Національна рада України з питань розвитку науки і технологій, Національний фонд досліджень України. А де Національна академія наук України?</p>	<p>Не враховано. Відповідно до законопроекту до формування пропозицій щодо пріоритетних напрямів залучаються представники наукових установ та громадських наукових організацій. Саме представники наукових установ зможуть фахово відповісти на питання доцільності та можливості вибору того чи іншого наукового напрямку пріоритетним.</p>
		<p>4. В статті 6 законопроекту вказані різні за формою і змістом інструменти реалізації пріоритетних напрямів по двох групах, як-от: «грантова підтримка...», «підтримка розвитку дослідницької інфраструктури...», «формування тематики наукових досліджень...», «реалізація державних цільових наукових, науково-технічних, інноваційних програм...», «першочерговий розгляд заявок на винаходи...» і т.д. Видається доцільним в</p>	<p>Не враховано. У переліку наведених в статті 6 законопроекту інструментів реалізації пріоритетних напрямів зазначені конкретні джерела фінансування. При цьому, вони відповідають вже існуючим, перевіреним часом формулюванням, які використовуються у нормативно-правовому полі.</p>

		<p>проекті Закону чітко вказати джерела фінансування наукових досліджень в кожній групі.</p>	
		<p>5. Пункт 2 статті 3 пропонується викласти в такій редакції: «Пріоритетні напрями групи «Подолання національних викликів» поділяються на такі тематичні підгрупи:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1) національна безпека та оборона; 2) ресурсоефективна економіка та альтернативна енергетика; 3) здоров'я нації та безпечне харчування; 4) екологічна безпека, раціональне природокористування та циркулярна економіка; 5) нові речовини, матеріали, індустріальні технології; 6) цифровізація економіки; 7) соціально-гуманітарний розвиток. 	<p>Не враховано. Питання екологічної безпеки можуть бути представлені в рамках наявних тематичних підгруп, зокрема наведених у пунктах 1-3. Водночас, термін, запропонований авторами законопроєкту у пункті 7 відповідає європейській термінології.</p>
2.	<p>Інститут економіки промисловості Національної академії наук України</p>	<p>1. Оскільки цей законопроєкт об'єднує два вищезазначених, чинних досі законів України, він має стосуватися не лише підтримки та розвитку наукового потенціалу, але й її інноваційного потенціалу. Проте за текстом законопроєкту немає жодної згадки про інноваційний потенціал Української держави, зокрема і у статті 1 «Визначення термінів», що потребує виправлення. У цьому зв'язку для підкреслення спрямованості України на розбудову інноваційно-конкурентоспроможної економіки доцільно доповнити законопроєкт статтею «Мета і завдання», у якій викласти мету нового закону та його основні завдання. Мета, яка пропонується розробниками і викладена на сайті МОН України, потребує уточнення і пропонується її викладення у такій редакції:</p> <p>«Метою <u>цього Закону</u> є визначення правових та організаційних засад нової системи формування й реалізації пріоритетних напрямів у сферах наукової, науково-технічної та інноваційної діяльності в Україні, <u>спрямованих на розбудову індустріально-</u></p>	<p>Не враховано. Відповідно до нормопроектувальної техніки законопроєкти містять преамбулу, а не мету і завдання, на відміну від концепцій та стратегій. Відповідно до преамбули новий закон визначатиме «...правові та організаційні засади цілісної системи формування та реалізації пріоритетних напрямів наукової, науково-технічної та інноваційної діяльності в Україні, <u>спрямованої на забезпечення національної безпеки, конкурентоспроможності національного виробництва, сталого розвитку та підвищення якості життя населення</u>».</p> <p>Уточнення, запропоноване Інститутом, щодо переробної промисловості є некоректним, оскільки наразі основи економіки можуть</p>

	<p><u>інноваційної моделі економіки, випереджальний розвиток технологічних галузей переробної промисловості та наукомістких галузей сфери послуг на засадах сталості як основи забезпечення національної безпеки та підвищення якості життя населення України».</u></p>	<p>складати галузі/сфери послуг, що не мають стосунку до переробки продукції.</p>
	<p>2. У статті 3 важливо більш детально розкрити зміст та доцільність поділу системи пріоритетних напрямів наукової, науково-технічної та інноваційної діяльності на дві групи: «Передова наука» та «Подолання національних викликів», що дасть змогу краще зрозуміти практичне значення цього положення законопроекту.</p> <p>Так, доцільно уточнити, що група пріоритетних напрямів «Передова наука» спрямована на довгостроковий розвиток фундаментальних наукових досліджень, результати яких можуть зробити значний внесок у науково-технічний прогрес та вирішення глобальних проблем сучасності.</p> <p>Щодо групи «Подолання національних викликів», важливо зазначити, що її пріоритетні напрями мають бути націлені на пошук наукових і науково-технічних підходів та інноваційних рішень розв'язання конкретних національних завдань, проблем, які стоять перед Українською державою та її суспільством, сприяння комерціалізації результатів досліджень і розробок у контексті досягнення сталого розвитку та національної безпеки. У цьому зв'язку назву цієї групи доцільно змінити на «Національні виклики», оскільки на виклики потрібно реагувати і це не обов'язково передбачає подолання.</p>	<p>Враховано.</p> <p>У статті 3 законопроекту уточнено положення про спрямування пріоритетних напрямів групи «Передова наука»:</p> <p>«Пріоритетні напрями групи “Передова наука” спрямовано на підтримку та розвиток фундаментальних наукових досліджень світового рівня, результати яких можуть зробити у довгостроковій перспективі значний внесок у науково-технічний прогрес та вирішення глобальних проблем сучасності.».</p> <p>Щодо пріоритетних напрямів групи «Подолання національних викликів» відповідні положення уже містяться в наявній редакції абзацу третього частини першої статті 3 та частині четвертій статті 5 законопроекту.</p> <p>Назву групи «Подолання національних викликів» замінено на «Національні виклики».</p>
	<p>3. У статті 3 пріоритетні напрями групи «Подолання національних викликів» не містять найбільш актуальних, важливих для України завдань – промислового розвитку, формування людського капіталу як основних активів розбудови</p>	<p>Не враховано.</p> <p>Розвиток промисловості має здійснюватися за конкретними напрямами, а не суто заради розвитку промисловості як такої. Її розвиток</p>

		<p>сучасної інноваційно-конкурентоспроможної економіки та підвищення якості життя населення.</p> <p>Тому пропонується доповнити тематичні підгрупи такими:</p> <p>8) <u>демографічна безпека</u>;</p> <p>9) <u>сталий розвиток промисловості</u>;</p> <p>10) <u>людський капітал та продуктивність праці</u>;</p> <p>11) <u>добробут та якість життя</u>.</p>	<p>буде здійснюватися в рамках тематичних підгруп, наведених у пунктах 1-6.</p> <p>Запропонований пункт 8 може реалізовуватися в рамках тематичних підгруп, наведених у пунктах 1 та 7, пункт 10 – в рамках тематичної підгрупи, наведеної у пункті 7.</p> <p>Щодо пункту 11 відсутня доцільність такого пункту з огляду на те, що всі тематичні напрями мають бути орієнтовані на потреби безпеки і оборони держави та добробуту суспільства.</p>
		<p>4. У статті 4 потрібно уточнити критерії віднесення іноземних та українських експертів до «числа провідних вчених». Це має бути стаж наукової роботи чи участь у виконанні конкретних наукових (науково-технічних) робіт і проєктів, чи індекс цитування, чи якісь інші критерії?</p> <p>Критеріями включення тематик до групи «Передова наука» мають бути не лише спрямованість досліджень на відкриття законів природи, але й закономірностей суспільства, тому потрібно перший критерій (п. 3 статті 4) викласти таким чином:</p> <p>«спрямованість на відкриття законів природи <u>і закономірностей суспільства</u>, невідомих раніше явищ і властивостей матерії <u>та соціуму</u>;».</p> <p>Викликає великі сумніви, що перелік тематики досліджень у групі «Передова наука» має оновлюватися щорічно (п. 4 статті 4), бо йдеться про фундаментальні наукові дослідження світового рівня та складні завдання, які стоять перед світовою наукою, які аж ніяк не можуть бути вирішені за один рік, а потребують проведення системних, кропітких, довгострокових досліджень. Ба більше тематики досліджень і розробок у групі «Подолання національних викликів» визначаються на п'ять років (п. 1 статті 5),</p>	<p>Не враховано.</p> <p>Відбір експертів буде здійснюватися в рамках Методики, розробленої відповідно до частини другої статті 4 законопроекту.</p> <p>Щодо спрямованості досліджень групи «Передова наука» на відкриття закономірностей суспільства, то у зв'язку з обмеженістю фінансування питання розвитку суспільства досліджуватимуться в рамках групи «Національні виклики». Запропоноване інститутом не відповідає логіці законопроекту щодо того, що тематики досліджень не можуть дублюватися у двох групах.</p> <p>Передбачено, що щорічно оновлюватимуться перелік тематик наукових досліджень, які за результатами процедури, наведеної у статті 4, належать до групи «Передова наука».</p>

		<p>хоча вони не претендують на світове визнання. Тому горизонти планування тематик за обома групами пріоритетних напрямів потрібно як мінімум привести у відповідність і визначати на період до 5 років.</p>	
		<p>5. До визначення пріоритетних напрямів групи «Подолання національних викликів» (п. 1 статті 5) слід залучати не просто підприємства, а об'єднання підприємств, підприємців та інноваторів (таких як Торгово-промислова палата України, Український союз промисловців і підприємців, Федерацію роботодавців України, Український кластерний альянс), які мають більше широке уявлення про проблеми та потреби відповідних видів промислової діяльності та секторів економіки, могли б виступити інвесторами проведення відповідних досліджень і розробок, в яких вони безпосередньо зацікавлені і які узгоджуються з національними інтересами.</p> <p>П. 4 статті 5 щодо основних критеріїв включення до переліку пріоритетних напрямів для групи «Подолання національних викликів» слід доповнити таким:</p> <p><u>забезпечення тісної інтеграції науки і виробництва.</u></p> <p>У цьому ж пункті (третій критерій) потрібно уточнити про які саме національні та глобальні виклики йдеться, що забезпечить прозорість визначення пріоритетних напрямів групи.</p>	<p>Враховано.</p> <p>Абзац перший частини першої статті 5 викладено в такій редакції:</p> <p>«Пропозиції щодо пріоритетних напрямів групи «Національні виклики» кожні п'ять років готує уповноважений орган, із залученням представників центральних органів виконавчої влади, Національної ради України з питань розвитку науки і технологій, закладів вищої освіти, наукових установ, громадських наукових організацій, підприємств, установ та організацій реального сектору економіки будь-якої форми власності та громадських об'єднань суб'єктів підприємницької діяльності.</p> <p>Критерії включення до переліку пріоритетних напрямів групи «Національні виклики», які наведено у частині четвертій статті 5 законопроекту, доповнено критерієм «забезпечення тісної інтеграції науки і виробництва».</p> <p>Що стосується уточнення, про які саме національні та глобальні виклики йдеться в рамках критерію, наведеного в абзаці четвертому частини четвертої статті 5</p>

			законопроекту, то така конкретизація не є наразі можливою з огляду на постійні зміни обставин в умовах війни.
		<p>6. Перелік наведених у статті 6 інструментів реалізації державної політики щодо пріоритетних напрямів є неповним, слабо враховує міжнародну практику, хронічні проблеми сфер науки та інноваційної діяльності України, а також причини їх виникнення. Так, інструмент «формування тематики наукових досліджень і науково-технічних (експериментальних) розробок державних наукових установ, закладів вищої освіти, підприємств та організацій будь-якої форми власності, що здійснюється в межах їх основної діяльності» (п. 2 статті 6) навряд чи можна віднести до інструментів державної політики, оскільки тематика фундаментальних досліджень в жодній цивілізованій країні не формується політиками чи державними службовцями. Щодо грантової підтримки, то уточнення потребує, яким саме грантам надаватиметься пріоритет – дослідницьким або колабораційним, або і тим, і тим. У світовій практиці гранти часто надаються тим підприємствам і організаціям, які, наприклад, започатковують кластери, а в ЄС найпоширенішим типом грантів є гранти на співпрацю (колабораційні гранти). У деяких країнах, зокрема в Ізраїлі, грантові схеми спрямовані виключно на підтримку спільної дослідницької та інноваційної діяльності підприємств і наукових організацій.</p> <p>Для застосування такого важливого інструменту, як «реалізація державних цільових наукових, науково-технічних, інноваційних програм, наукових частин інших державних цільових програм, наукових та інноваційних проектів» (п. 2 статті 6) необхідно скасувати пункт 12 постанови Кабінету Міністрів України «Про ефективне використання державних коштів» від 11 жовтня 2016 р., яким було призупинено підготовку проектів нових</p>	<p>Не враховано.</p> <p>Інструменти реалізації державної політики щодо пріоритетних напрямів, щодо яких висловлено зауваження, є в чинному нормативно-правовому полі.</p> <p>Що стосується необхідності додаткового фінансування державних цільових програм, то відповідно до статті 15 Закону України «Про державні цільові програми» розроблення та виконання державної цільової програми здійснюються за рахунок коштів Державного бюджету України, а також інших джерел, передбачених законом.</p> <p>Стосовно доповнення переліку інструментів реалізації пріоритетних напрямів новими, то запропоновані інструменти за своєю суттю дублюють інструменти, перелік яких міститься у частині другій статті 6 законопроекту, зокрема такі:</p> <p>підтримка на конкурсній основі доведення результатів наукових досліджень і науково-технічних (експериментальних) розробок до їх впровадження у реальний сектор економіки у межах коштів, передбачених державним підприємствам, установам, організаціям, метою діяльності яких є здійснення фінансової підтримки інноваційної діяльності суб'єктів</p>

	<p>державних цільових програм (ДЦП) та внесення змін до затверджених, які потребують додаткового фінансування (за виключенням обмеженого переліку ДЦП). У законопроекті потрібно передбачити конкретні джерела фінансування ДЦП, які до 2016 р. хоча й започатковувалися, проте далеко не усі з них фінансувалися в повному обсязі.</p> <p>Перелік інструментів потрібно доповнити насамперед такими:</p> <ul style="list-style-type: none"> надання фінансової підтримки дослідженням, розробкам та інноваціям – прямої (інноваційні кредити, інноваційні ваучери) та непрямой (податкові пільги, гарантії по кредитах); створення національної мережі служб підтримки інновацій (офісів трансферу технологій) як посередників між науковцями і бізнес-структурами для усунення інформаційної асиметрії на налагодження співпраці; співфінансування державою досліджень і розробок, інноваційних проєктів, в яких зацікавлений бізнес, в межах пріоритетів смарт-спеціалізації регіонів, через Державну інноваційну фінансово-кредитну установу; створення стартап-фондів, венчурних фондів, краудфандингових платформ, інкубаторів/акселераторів, орієнтованих на підтримку нових інноваційних бізнесів. 	<p>господарювання різних форм власності, створення сприятливих умов для реалізації інвестиційних та соціально значущих проєктів;</p> <p>підтримка розвитку дослідницької та інноваційної інфраструктури, що функціонує за пріоритетними напрямками;</p> <p>пряме бюджетне фінансування та співфінансування проєктів створення високотехнологічних виробництв, що відповідають пріоритетним напрямкам;</p> <p>першочерговий розгляд заявок на винаходи, що відповідають пріоритетним напрямкам;</p> <p>заходи з популяризації та просування результатів наукової, науково-технічної та інноваційної діяльності, створених за пріоритетними напрямками.</p>
	<p>7. Окремі положення законопроекту відрізняються формалізмом і декларативністю, не наводяться принципові положення, які стосуються визначення механізму реалізації пріоритетних напрямів, відповідальності уповноваженого органу, а також потрібних витрат на їх реалізацію. Натомість, у статті 1 науковий потенціал держави прирівнюється до «здатності українських наукових та науково-педагогічних працівників провадити дослідження на відповідному рівні...». При цьому не розшифровується, що саме мається на увазі під дослідженнями «відповідного рівня», як науковим і науково-педагогічним</p>	<p>Не враховано.</p> <p>Зауваження загального характеру, що не містить конкретних пропозицій стосовно положень законопроекту.</p> <p>Окрім цього, звертаємо увагу на те, що змістовне навантаження терміну «науковий потенціал» в цьому законопроекті - це саме про здатність виконувати дослідження, а не про розгляд всіх можливих складових такого словосполучення.</p>

		працівникам досягти «відповідного рівня» при хронічному недофінансуванні наукової сфери, кадровому виснаженні, застарілості (відсутності) дослідницької інфраструктури, слабкості зв'язків між наукою і виробництвом не зрозуміло.	
3.	Саріогло Володимир Георгійович, завідувач відділу моделювання соціально-економічних процесів і структур Інституту демографії та соціальних досліджень імені М.В. Птухи Національної академії наук України	<p>1. Пропонується пункт 3 частини першої статті 1 викласти в такій редакції:</p> <p>«3) пріоритетні напрями наукової, науково-технічної та інноваційної діяльності (далі – пріоритетні напрями) – науково, економічно та соціально обґрунтовані тематичні напрями фундаментальних і прикладних наукових досліджень та науково-технічних (експериментальних) розробок, яким надається державна підтримка з метою відкриття законів природи, невідомих раніше явищ і властивостей матерії, одержання і використання знань для практичних цілей формування ефективного сектору наукових досліджень і науково-технічних (експериментальних) розробок і забезпечення впровадження результатів його діяльності у реальному секторі економіки для створення додаткової доданої вартості та/або фінансовому секторі економіки для підвищення його дохідності, підвищення конкурентоспроможності українського виробництва, досягнення цілей сталого розвитку та зміцнення національної безпеки держави, а також розвитку людського капіталу, підвищення якості життя населення, відновлення країни від наслідків збройної агресії та інтеграції національного сектору наукових досліджень і науково-технічних (експериментальних) розробок у світовий та Європейський дослідницький простір;».</p> <p>Інакше виходить, що державна підтримка лише на дослідження з організаційних питань: «формування ефективного сектору...», «забезпечення впровадження результатів». Але прикладні дослідження спрямовані на одержання і використання нових знань для практичних цілей — розробка нових виробів, нових</p>	<p>Враховано.</p> <p>Доповнено пункт 3 частини першої статті 1 законопроекту відповідним чином.</p>

		<p>матеріалів, технологій та технологічного обладнання, нових методів лікування хвороб, медичних препаратів та медичного обладнання, нових сільгоспкультур і т. д. Це не нові закони природи, але все ж не просто впровадження.</p>	
		<p>2. У пункті 5 частини першої статті 1 законопроекту для коректності формулювання слово «здійснюють» пропонується замінити словом «охоплюють» (нова редакція зазначеного пункту: «5) фінансовий сектор економіки – сукупність видів економічної діяльності, які охоплюють фінансову та страхову діяльність, фінансові послуги, послуги зі страхування та пенсійного забезпечення.»).</p>	<p>Враховано. Пункт 5 частини першої статті 1 законопроекту викладено в такій редакції: «5) фінансовий сектор економіки – сукупність видів економічної діяльності, які охоплюють фінансову та страхову діяльність, надання фінансових послуг, послуг зі страхування та пенсійного забезпечення.».</p>
		<p>3. Ставиться запитання щодо статті 4 «Формування пріоритетних напрямів наукової, науково-технічної та інноваційної діяльності групи «Передова наука»»: чи ці напрями формуються безперервно чи теж з періодичністю у п'ять років?</p>	<p>Враховано. Відповідні напрями формуються безперервно.</p>
4.	<p>Державна установа «Інститут економіко-правових досліджень імені В.К. Макутова Національної академії наук України»</p>	<p>1. Потребують уточнення положення законопроекту щодо визначення термінів. 1.1. Так, у пункті 1 частині 1 статті 1 проекту надається визначення поняття «критичні види продукції (послуг)», під якими розуміються «продукція (послуги), які є важливими для економіки, національної безпеки та оборони, зброї, переривання постачання або відсутність яких може завдати шкоди життєво важливим національним інтересам». Наведене формулювання не враховує співвідношення таких понять, як «продукція», «роботи» та «послуги». Зокрема, відповідно до статті 3 Господарського кодексу України, господарська діяльність спрямована на виготовлення та реалізацію продукції, виконання робіт чи надання послуг вартісного характеру, що мають цінову визначеність.</p>	<p>Не враховано. Терміни, які наводяться в законопроекті, ширші за змістом, аніж ті, які містяться у Законі України «Про критичну інфраструктуру».</p>

		<p>Поділ національних інтересів на життєво важливі та неважливі, який впливає із пропонованої дефініції «критичні види продукції (послуг)», є недоречним з огляду на положення Закону України «Про національну безпеку України», який визначає поняття «національні інтереси України» як життєво важливі інтереси людини, суспільства і держави, реалізація яких забезпечує державний суверенітет України, її прогресивний демократичний розвиток, а також безпечні умови життєдіяльності і добробут її громадян. Окрім того, національні інтереси України не вичерпуються лише сферами економіки та оборони.</p> <p>Слід зауважити, що в контексті постачання продукції (послуг) доцільно вести мову не про «збої та переривання», а про недостатність або відсутність критичних видів продукції (послуг) незалежно від причин їх виникнення.</p> <p>Необхідно також наголосити, що визначення функції та/або послуги життєво важливою відноситься до предмету регулювання Закону України «Про критичну інфраструктуру», у зв'язку з чим викликає сумніви доцільність впровадження терміну «критичні види продукції (послуг)» у Законі, що визначатиме систему пріоритетних напрямів наукової, науково-технічної та інноваційної діяльності. В тексті законопроекту цей термін застосовано лише у абзаці 3 частини 4 статті 5 щодо критерію включення до переліку пріоритетних напрямів – «сприяння імпортозаміщенню, насамперед для критичних видів продукції (послуг)». З огляду на положення Закону України «Про критичну інфраструктуру» такий критерій може бути визначений як «сприяння імпортозаміщенню, насамперед для секторів критичної інфраструктури».</p>	
		<p>1.2. З урахуванням міжнародних зобов'язань України відповідно до глави 9 Угоди про асоціацію між Україною, з однієї сторони, та Європейським Союзом, Європейським співтовариством з атомної</p>	<p>Не враховано. Кожен колектив чи організація формується з людей, тому під науковим потенціалом</p>

		<p>енергії і їхніми державами-членами, з іншої сторони пункт 2 частини 1 статті 1 законопроекту пропонується викласти у наступній редакції:</p> <p>«2) науковий потенціал – здатність українських наукових та науково-педагогічних працівників, <i>наукових колективів, а також Національної академії наук України, національних галузевих академій наук України, наукових установ, закладів вищої освіти, інших суб'єктів наукової та освітньої діяльності</i> провадити дослідження на відповідному рівні, що включає зокрема наявність кадрового забезпечення, <i>умов для міжнародного наукового та науково-технічного співробітництва</i>, необхідної дослідницької інфраструктури, досвіду виконання наукових (науково-технічних) робіт та здобутків у відповідній сфері;».</p>	<p>передбачається здатність наукових та науково-педагогічних працівників провадити відповідні дослідження.</p> <p>Умови для проведення досліджень не є частиною наукового потенціалу, а одним із чинників, який визначає його формування.</p> <p>Окрім цього, звертаємо увагу на те, що змістовне навантаження терміну «науковий потенціал» в цьому законопроекті - це саме про здатність виконувати дослідження, а не про розгляд всіх можливих складових такого словосполучення.</p>
		<p>1.3. Пунктом 3 частини першої статті 1 законопроекту пріоритетні напрями наукової, науково-технічної та інноваційної діяльності визначено як «науково, економічно та соціально обґрунтовані тематичні напрями фундаментальних і прикладних наукових досліджень та науково-технічних (експериментальних) розробок, яким надається державна підтримка з метою формування ефективного сектору наукових досліджень і науково-технічних (експериментальних) розробок і забезпечення впровадження результатів його діяльності у реальному секторі економіки для створення додаткової доданої вартості та/або фінансовому секторі економіки для підвищення його дохідності».</p> <p>Наведене формулювання потребує уточнення з огляду на положення пункту 33 статті 1 Закону України «Про наукову і науково-технічну діяльність», відповідно до якого фундаментальні наукові дослідження не переслідують мету вирішення прикладних проблем та не можуть бути комерціалізовані.</p>	<p>Враховано.</p> <p>Пункт 3 частини першої статті 1 законопроекту після слів «яким надається державна підтримка з метою» доповнено словами «відкриття законів природи, невідомих раніше явищ і властивостей матерії, одержання і використання знань для практичних цілей».</p>

	<p>1.4. Статтею 1 (пункти 4, 5) також впроваджуються терміни «реальний сектор економіки» (сукупність видів економічної діяльності, в яких створюються матеріальні та нематеріальні цінності та надаються послуги) та «фінансовий сектор економіки» (сукупність видів економічної діяльності, які здійснюють фінансову та страхову діяльність, надають фінансові послуги, послуги зі страхування та пенсійного забезпечення).</p> <p>Звертаємо увагу, що визначення поняття «реальний сектор економіки» не надає уявлення про співвідношення понять «цінності» та «послуги» та не відповідає наведеній вище статті 3 Господарського кодексу України.</p> <p>Визначення «фінансовий сектор економіки» не враховує положення Закону України «Про фінансові послуги та державне регулювання ринків фінансових послуг», згідно із яким фінансовими, серед іншого, вважаються, у тому числі, послуги у сфері страхування та діяльність у системі накопичувального пенсійного забезпечення (стаття 4).</p> <p>Отже, згадані послуги відносяться до видів фінансових послуг і їх окреме вживання через «кому» є некоректним. Додатково слід звернути увагу, що відповідно до наведеної норми статті 4 Закону, до фінансових послуг належить саме діяльність у системі накопичувального пенсійного забезпечення, а не взагалі пенсійного забезпечення.</p> <p>Наголошуємо також, що визначення правових основ господарської діяльності (господарювання), зокрема і відповідної термінології, є предметом регулювання Господарського кодексу України. Поняття «реальний сектор економіки», «фінансовий сектор економіки» не є усталеними а ні у вітчизняному законодавстві, а ні в економічній доктрині. Натомість Господарський кодекс оперує термінами «галузі економіки», та їх класифікація «галузі сфери матеріального виробництва», «сфера</p>	<p>Враховано.</p> <p>З урахуванням термінології, яка наводиться в Господарському кодексі України, пункт 4 частини першої статті 1 законопроекту викладено в такій редакції:</p> <p>«4) реальний сектор економіки – сукупність видів економічної діяльності, в яких здійснюється виробництво продукції, виконання робіт і надання послуг вартісного характеру, що мають цінову визначеність;».</p> <p>Що стосується використання у законопроекті термінів, які відсутні в чинному законодавстві, то їх використання відповідає системі видів економічної діяльності та міжнародній практиці.</p> <p>Довідково:</p> <p>В Господарському Кодексі України вживаються словосполучення «продукції (робіт, послуг)», «продукції (виконання робіт, надання послуг)», «цін на продукцію і послуги», «виробництва продукції (робіт, послуг)», «розрахунків за продукцію, виконані роботи, надані послуги», «продукції (товарів)», «внутрішній ринок високоякісної продукції і послуг», «виробництво продукції, виконання робіт і надання послуг».</p> <p>Стаття 3. Господарська діяльність та господарські відносини</p> <p>1. Під господарською діяльністю у цьому Кодексі розуміється діяльність суб'єктів господарювання у сфері суспільного</p>
--	--	--

		<p>нематеріального виробництва (невиробнича сфера)» (статті 260, 261). Уявляється доцільним застосовувати в законопроекті усталені терміни щодо характеристики економічної діяльності.</p>	<p>виробництва, спрямована <i>на виготовлення та реалізацію продукції, виконання робіт чи надання послуг</i> вартісного характеру, що мають цінову визначеність.</p> <p>Стаття 139. Майно у сфері господарювання</p> <p>...</p> <p>6. Товарами у складі майна суб'єктів господарювання визнаються вироблена продукція (товарні запаси), виконані роботи та послуги.</p>
		<p>2. Пропонуємо уточнити перелік тематичних підгруп пріоритетних напрямів групи «Подолання національних викликів», викладених в пункті 2 статті 3 вказаного законопроекту, шляхом:</p> <ul style="list-style-type: none"> - врахування такого пріоритету, як <i>екологізація матеріального виробництва на основі комплексності рішень у питаннях охорони навколишнього природного середовища, використання та відтворення відновлюваних природних ресурсів, широкого впровадження новітніх технологій</i>, який передбачений п. г) ст. 3 Закону України «Про охорону навколишнього природного середовища» та потребує галузевого впровадження; - уточнення тематичної підгрупи «нові речовини, матеріали, індустріальні технології» шляхом включення терміну «екологічно безпечні» у наступному форматі: <i>«нові екологічно безпечні речовини, матеріали, індустріальні технології»</i>, що відповідатиме п. е) ст. 3 Закону України «Про охорону навколишнього природного середовища», а саме: <i>«науково обґрунтоване узгодження екологічних, економічних та соціальних інтересів суспільства на основі поєднання міждисциплінарних знань</i> 	<p>Враховано частково.</p> <p>Доповнення переліку тематичних підгруп пріоритетних напрямів групи «Національні виклики», викладених в частині другій статті 3 законопроекту таким напрямом як «екологізація матеріального виробництва на основі комплексності рішень у питаннях охорони навколишнього природного середовища, використання та відтворення відновлюваних природних ресурсів, широкого впровадження новітніх технологій» є недоречним з огляду на те, що відповідна тематика може досліджуватися в рамках уже наявних тематичних підгруп, наведених в пунктах 2-4 частини другої статті 3 законопроекту.</p> <p>Так само пропозицію стосовно уточнення тематичної підгрупи «нові речовини, матеріали, індустріальні технології» шляхом викладення її назви в редакції «нові екологічно безпечні речовини, матеріали, індустріальні технології»</p>

	<p>екологічних, соціальних, природничих і технічних наук та прогнозування стану навколишнього природного середовища»; - розширення тематичної підгрупи «цифровізація економіки». Вважаємо, що в реаліях сьогодення цифровізації підлягає не лише сфера економіки, а й медична, екологічна, освітня, наукова та інші сфери де такі процеси вже розпочаті але ще не завершені.</p>	<p>не враховано з огляду на те, що доповнення словами «екологічно безпечні» суттєво звужує відповідну тематику досліджень. Водночас, назву тематичної підгрупи «цифровізація економіки» змінено на «цифрова трансформація».</p>
	<p>3. Положення частини 1 статті 4 законопроекту, за яким до пріоритетних напрямів групи «Передова наука» відноситься тематика фундаментальних досліджень, яка пройшла конкурсний відбір та наукову (науково-технічну) експертизу, суперечить нормам Закону України «Про наукову і науково-технічну діяльність». Відповідно до пункту 1 частини 4 статті 48 цього Закону проведення фундаментальних наукових досліджень здійснюється за рахунок базового фінансування основної діяльності державних наукових установ, що фінансуються за рахунок коштів державного бюджету, наукових досліджень університетів, академій, інститутів. На конкурсній основі здійснюється лише фінансування окремих наукових і науково-технічних програм, проектів та надання грантів (частина 5 статті 48) Крім того, проведення наукової і науково-технічної експертизи передбачено у випадках фінансування окремих наукових і науково-технічних програм, проектів та надання грантів на договірних засадах (абзац 5 частини 3 статті 48).</p>	<p>Не враховано. Положення законопроекту не суперечать Закону України «Про наукову і науково-технічну діяльність» в частині фінансування наукових досліджень, оскільки базове фінансування не скасовується і може бути направлено на фінансування напряму «Національні виклики». Конкурсне фінансування фундаментальних досліджень відбуватиметься лише для тематик, які відноситимуться до групи «Передова наука».</p>
	<p>4. Необхідно звернути увагу на те, що запропонований законопроектом (статті 4, 5) порядок формування та коригування пріоритетних напрямів наукової, науково-технічної та інноваційної діяльності на відміну від чинного порядку, що передбачений законами України «Про пріоритетні напрями розвитку науки і техніки» (статті 4, 5), «Про пріоритетні напрями інноваційної діяльності в Україні» (стаття 3) усуває від участі в</p>	<p>Не враховано. Відповідно до абзацу першого частини першої статті 5 законопроекту пропозиції щодо пріоритетних напрямів групи «Національні виклики» готуються із залученням у тому числі представників наукових установ та громадських наукових організацій, що передбачає участь</p>

		<p>цьому процесі Національну академію наук України та національні галузеві академії наук.</p> <p>Такий підхід суперечить встановленому законом статусу Національної академії наук України як вищої наукової самоврядної організації України, що організує і здійснює фундаментальні та прикладні наукові дослідження з найважливіших проблем природничих, технічних, суспільних і гуманітарних наук та національних галузевих академій наук – самоврядних наукових організацій, які координують, організують і проводять дослідження у відповідних галузях науки і техніки, взаємодіють з відповідними органами державної влади з метою виконання завдань, визначених державними пріоритетами у цих галузях (статті 17, 18 Закону України «Про наукову і науково-технічну діяльність»).</p>	<p>зокрема представників наукових установ, які перебувають у віданні Національної академії наук України та національних галузевих академій наук, у формуванні відповідних пропозицій.</p>
		<p>5. Законопроект передбачений перерозподіл повноважень між Верховною Радою України та Кабінетом Міністрів України у сфері наукової і науково-технічної діяльності, інноваційної діяльності та покладання на Уряд повноважень щодо затвердження пріоритетних напрямів наукової, науково-технічної та інноваційної діяльності (частина 5 статті 4; абз. 8-11 підпункту 2 пункту 3; абз. 7-10 підпункту 6 пункту 3 розділу II «Прикінцеві та перехідні положення»).</p> <p>Необхідно зауважити, що відповідно до Конституції України до повноважень Верховної Ради України належить визначення засад внутрішньої і зовнішньої політики; затвердження загальнодержавних програм економічного, науково-технічного, соціального, національно-культурного розвитку, охорони довкілля (пункти 5, 6 статті 85). Відповідно до статей 39, 45, 46 Закону України «Про наукову і науково-технічну діяльність» визначення державних пріоритетів інноваційного розвитку; пріоритетних</p>	<p>Не враховано.</p> <p>Законопроект передбачено, що Верховна Рада України визначатиме основні засади формування та реалізації пріоритетних напрямів наукової, науково-технічної та інноваційної діяльності та їх поділ на тематичні підгрупи (конкретний перелік таких тематичних підгруп наводиться в частині другій статті 3 законопроекту), а Кабінет Міністрів України затверджуватиме перелік пріоритетних напрямів наукової, науково-технічної та інноваційної діяльності, здійснюватиме заходи щодо реалізації таких пріоритетних напрямів та їх коригування за результатами реалізації.</p>

		<p>напрямів розвитку науки і техніки є складовою основних засад (принципів) державної політики у зазначених сферах.</p> <p>Отже найважливіші напрями розвитку й використання науково-технічного потенціалу країни мають визначатися та закріплюватися законами Верховної Ради України, а не підзаконними нормативно-правовими актами органів виконавчої влади, що відповідатиме конституційному принципу поділу влади.</p>	
		<p>6. Слід наголосити на тому, що законопроект не містить положень щодо порядку бюджетного фінансування наукової, науково-технічної, інноваційної діяльності за пріоритетними напрями. Чинним законодавством (законами України «Про пріоритетні напрями розвитку науки і техніки», «Про пріоритетні напрями інноваційної діяльності в Україні») впроваджено формування пріоритетних напрямів розвитку науки і техніки; пріоритетних напрямів інноваційної діяльності за програмно-цільовим принципом, який корелює із застосуванням програмно-цільового методу у бюджетному процесі відповідно до статті 20 Бюджетного кодексу України. Застосування зазначеного методу передбачає врахування заходів, завдань та показників державних цільових програм під час складання проекту Державного бюджету України, місцевих бюджетів на відповідний рік; подання на розгляд Верховної Ради України разом із проектом закону про Державний бюджет України переліку державних цільових програм, які планується виконати у відповідному році з використанням бюджетних коштів (стаття 3 Закону України «Про державні цільові програми»). Скасовуючи застосування програмно-цільового принципу формування пріоритетних напрямів шляхом визнання нечинними законів «Про пріоритетні напрями розвитку науки і техніки», «Про пріоритетні напрями інноваційної діяльності в Україні», законопроект не передбачає</p>	<p>Не враховано.</p> <p>Законопроект не змінює наявної системи фінансування наукових досліджень, визначеної законодавством.</p>

		<p>положень щодо порядку бюджетного фінансування наукової, науково-технічної, інноваційної діяльності за цими напрямками.</p> <p>Окрім того положення законопроекту щодо фінансування наукової, науково-технічної, інноваційної діяльності за пріоритетними напрямками мають бути приведені у відповідність із нормами Закону України «Про наукову і науково-технічну діяльність» щодо співвідношення базового та грантового, конкурсного фінансування наукових досліджень.</p>	
		<p>7. Потребують редагування положення щодо основних критеріїв включення до переліку пріоритетних напрямів (частина 4 статті 5 законопроекту).</p> <p>7.1. Одним із основних критеріїв включення до переліку пріоритетних напрямів для обох груп («Передова наука» та «Подолання національних викликів») є відповідність пріоритетного напрямку світовим науковим та науково-технологічним тенденціям. Зміст поняття «науково-технологічні тенденції» та його співвідношення з іншими поняттями (науково-технічні тенденції, тенденції в науково-технічній діяльності та ін.) не є чітко визначеними. Слід звернути увагу, що у Законі України «Про наукову і науково-технічну діяльність» застосовуються терміни «тенденції розвитку світової та вітчизняної науки» (стаття 17), а також «тенденції науково-технічного розвитку» (стаття 45).</p>	<p>Не враховано.</p> <p>Відповідно до законопроекту порядок формування пріоритетних напрямів наукової, науково-технічної та інноваційної діяльності групи «Національні виклики» затверджуватиметься Кабінетом Міністрів України, отже, питання формування переліку пріоритетних напрямів, зокрема визначення критеріїв включення напрямів до такого переліку, буде детально визначено Урядом.</p>
		<p>7.2. Серед основних критеріїв включення до переліку пріоритетних напрямів для групи «Подолання національних викликів» зазначено спрямованість на <i>практичне впровадження</i> наукових та (або) науково-технічних (прикладних) результатів у реальному секторі економіки України для забезпечення конкурентоспроможності вітчизняного виробництва, досягнення цілей сталого розвитку та зміцнення національної безпеки держави, а також розвитку людського капіталу. Водночас у статті</p>	<p>Не враховано.</p> <p>Результати фундаментальних досліджень мають бути впроваджені у довгостроковій перспективі. При цьому, дослідження мають бути спрямовані на вирішення конкретних проблем шляхом трансформації фундаментальних досліджень в дослідження прикладного характеру, які в свою чергу можуть</p>

	<p>З проєкту вказано, що пріоритетні напрями групи «Подолання національних викликів» спрямовані на розвиток <i>фундаментальних</i> та <i>прикладних</i> наукових досліджень, науково-технічних (експериментальних) розробок. Варто додатково наголосити, що фундаментальні наукові дослідження – це теоретичні та експериментальні наукові дослідження, спрямовані на одержання нових знань про закономірності організації та розвитку природи, суспільства, людини, їх взаємозв'язків. Результатом фундаментальних наукових досліджень є гіпотези, теорії, нові методи пізнання, відкриття законів природи, невідомих раніше явищ і властивостей матерії, виявлення закономірностей розвитку суспільства тощо, <i>які не орієнтовані на безпосереднє практичне використання у сфері економіки</i> (стаття 1 Закону України «Про наукову і науково-технічну діяльність»).</p>	<p>бути основою для прикладних (експериментальних) розробок. Останні повинні бути впроваджені.</p>
	<p>8. Положення законопроєкту, якими передбачено інструменти реалізації державної політики щодо пріоритетних напрямів наукової, науково-технічної та інноваційної діяльності (стаття 6), мають надто загальний характер та потребують доопрацювання.</p> <p>8.1. Так, інструментом реалізації пріоритетних напрямів групи «Передова наука», зокрема, вказано формування тематики фундаментальних наукових досліджень державних наукових установ, закладів вищої освіти, підприємств та організацій будь-якої форми власності, що здійснюється в межах їх основної діяльності, (абзац 1 частини 1 статті 6), групи «Подолання національних викликів» – формування тематики наукових досліджень і науково-технічних (експериментальних) розробок державних наукових установ, закладів вищої освіти, підприємств та організацій будь-якої форми власності, що здійснюється в межах їх основної діяльності (абзац 1 частини 2 статті 6). При цьому законопроєкт не містить застережень про те, ким і в якому порядку формуються тематики досліджень.</p>	<p>Не враховано.</p> <p>Положення законопроєкту в частині визначення інструментів реалізації державної політики щодо пріоритетних напрямів наукової, науково-технічної та інноваційної діяльності відповідають чинним нормам законодавства.</p>

	<p>Слід зауважити, що відповідно до статті 5 чинного Закону України «Про пріоритетні напрями розвитку науки і техніки» реалізація пріоритетних напрямів розвитку науки і техніки забезпечується, зокрема, шляхом розроблення та виконання за визначеними пріоритетними тематичними напрямами наукових досліджень і науково-технічних розробок державних цільових програм. Перелік пріоритетних тематичних напрямів наукових досліджень і науково-технічних розробок формується центральним органом виконавчої влади, що забезпечує формування державної політики у сфері науки, за участю інших заінтересованих центральних органів виконавчої влади, Національної академії наук України та національних галузевих академій наук на основі результатів державної цільової програми прогнозування науково-технологічного та інноваційного розвитку України і затверджується Кабінетом Міністрів України. Положення щодо формування тематики фундаментальних наукових досліджень, тематики наукових досліджень і науково-технічних (експериментальних) розробок в редакції законопроекту суперечать принципам свободи наукової творчості (пункт 4 частини 1 статті 46 Закону України «Про наукову і науково-технічну діяльність»); самоврядності Національної академії наук щодо самостійного визначення тематики фундаментальних і прикладних наукових досліджень і науково-технічних (експериментальних) розробок (частина 7 статті 17 зазначеного Закону України).</p>	
	<p>8.2. Перелік інструментів реалізації державної політики щодо пріоритетних напрямів наукової, науково-технічної та інноваційної діяльності, наведений у статті 6 законопроекту вужчий, ніж той, що передбачений чинним законодавством. Окрім того, їх розподіл між групами є нерівномірним. Так, для реалізації пріоритетних напрямів групи «Передова наука» визначено всього</p>	<p>Не враховано. Наведений у законопроекті перелік інструментів реалізації державної політики щодо пріоритетних напрямів є ширшим ніж той, що визначений чинним законодавством. При цьому визначаються різні інструменти для</p>

		<p>три інструменти, тоді як для напрямів групи «Подолання національних викликів» – дев'ять. Перелік інструментів реалізації пріоритетних напрямів доцільно розширити.</p>	<p>тематичних груп «Передова наука» та «Національні виклики» з огляду на специфіку цих груп.</p>
		<p>8.3. Інструментом реалізації державної політики щодо пріоритетних напрямів наукової, науково-технічної та інноваційної діяльності є <i>підтримка</i> розвитку дослідницької інфраструктури, що функціонує за пріоритетними напрямами. Бажано конкретизувати характер і види такої підтримки для підвищення ефективності реалізації пріоритетних напрямів.</p>	<p>Не враховано. Конкретні інструменти буде розроблено на рівні актів Кабінету Міністрів України та відповідно до можливостей та потреб дослідницької інфраструктури. Конкретизація в законопроекті лише звузить можливість для запровадження того чи іншого інструменту.</p>
		<p>8.4. Загально визнано, що у сучасному світі наукові розробки мають нерозривний зв'язок із питаннями захисту та поваги до прав людини. Україна є членом ряду міжнародних організацій, які пріоритетували це питання.</p> <p>Тому пропонується врахувати ряд рекомендацій, які впливають зі змісту міжнародних зобов'язань України в сфері прав людини, для чого: внести наступні зміни в абзац 10 частини 2 статті 6 проекту:</p> <p>«заходи з популяризації, просування та <i>забезпечення доступу без дискримінації</i> до результатів наукової, науково-технічної та інноваційної діяльності, створених за пріоритетними напрямами</p> <p>Доповнити частину 2 статті 6 проекту абзацом 11 наступного змісту: «<i>заходи для забезпечення дотримання етики та прав людини в науковій, науково-технічній та інноваційній діяльності</i>».</p> <p>Запропоновані зміни дозволяють Україні врахувати положення Загальної рекомендації № 25 (2020, E/C.12/GC/25) до статті 15 (1) (b), (2), (3) і (4) Міжнародного пакту про економічні, соціальні та культурні права), затвердженої Комітетом з економічних, соціальних і культурних прав на його шістдесят сьомій сесії у 2020 році.</p>	<p>Не враховано. В чинному нормативно-правовому полі відсутні норми, які б створювали реальні або потенційні можливості для дискримінації при доступі до результатів наукової, науково-технічної та інноваційної діяльності.</p> <p>Запропонована редакція абзацу 11 не відповідає суті законопроекту, оскільки у статті 6 мова йде про інструменти, за допомогою яких будуть впроваджуватись пріоритети.</p>

		<p>9. Норма законопроекту, якою передбачено моніторинг реалізації пріоритетних напрямів (стаття 7) є надто загальною та не встановлює мету, порядок та правові наслідки здійснення такого моніторингу.</p>	<p>Не враховано. Порядок проведення моніторингу реалізації пріоритетних напрямів буде визначено Кабінетом Міністрів України.</p>
5.	<p>Інститут демографії та соціальних досліджень імені М.В. Птухи Національної академії наук України;</p>	<p>1. Є хибним ділення науки на тематичні спрямування «Передова наука» та «Подолання національних викликів» з таких причин:</p> <p>1) Терміну «передова наука» немає у загальноприйнятих міжнародних правових документах або договорах. Зазвичай, міжнародні правові документи використовують більш точні та формальні терміни для визначення обов'язків та зобов'язань, які пов'язані із розвитком науки. Такі терміни можуть включати в себе поняття, такі як «наукові дослідження та розвиток», «технологічний прогрес», «інновації», «науково-технічний розвиток», «наукова співпраця» і т. д.</p> <p>У міжнародних правових контекстах, де важливо визначити наукові та технологічні аспекти, зазвичай використовуються більш конкретні терміни та визначення, які дозволяють уникнути неоднозначностей і нестандартних інтерпретацій.</p> <p>Таким чином, «передова наука» може використовуватися у загальному мовленні або у популярному спілкуванні, але не є юридичною термінологією;</p> <p>2) невизначеність поняття «фундаментальні наукові дослідження світового рівня»;</p> <p>3) з тексту Закону впливає (стаття 4, пункт 3), що «передовими» можуть бути дослідження тільки в сфері технічних та природничих наук, а не суспільно-гуманітарних;</p> <p>4) «подолання національних викликів» може здійснюватись як «передовою», так і «прикладною» наукою;</p> <p>5) збільшує корупційні ризики.</p>	<p>Не враховано. Термін «Передова наука», який запроваджується у законопроекті, не потребує термінологічного визначення, оскільки є назвою.</p> <p>Стосовно більш детального визначення терміну «фундаментальні наукові дослідження світового рівня», то це буде зроблено у підзаконних актах.</p> <p>Передовими можуть бути і дослідження суспільно-гуманітарного спрямування, але з огляду на обмежене фінансування підтримку отримуватимуть ті соціогуманітарні фундаментальні дослідження, які спрямовані на вирішення наявних проблем.</p> <p>Якщо тематика досліджень спрямована на вирішення певних суспільних викликів, то вона буде отримувати фінансування в рамках реалізації пріоритетних напрямів тематичної групи «Національні виклики».</p> <p>Автори пропозиції некоректно трактують сутність запропонованих змін. У групі «Національні виклики» міститимуться як фундаментальні, так і прикладні дослідження і</p>

			розробки за усіма видами науки – суспільні, гуманітарні, природничі й точні, технічні. Основна риса, яка їх об'єднуватиме – спрямування на вирішення нагальних викликів держави.
		<p>2. У законопроекті недостатньо визначено економічний механізм науково-технічної та інноваційної діяльності.</p> <p>Третина домогосподарств України виробляє для власних потреб та реалізації товари та послуги на рівні домогосподарства. Це не може досліджуватися як діяльність реального сектору економіки, оскільки існує в системі координат так званого «бюджету часу».</p> <p>Інвестиції домашніх господарств в економіку можуть досліджуватися як складова фінансового сектору лише в частині прямих інвестицій.</p> <p>Пропонується частину першу статті 1 доповнити новими пунктами 6 та 7 такого змісту:</p> <p>«6) організаційно-правовий сектор економіки – економічно-правове регулювання взаємовідносин, які виникають в процесі господарської діяльності і стосуються питань оперативної самостійності; диференційованої мотивації працівників та керівників суб'єктів господарювання; підтримку і розвиток нових форм господарювання; соціальний розвиток.</p> <p>7) сектор економіки домашніх господарств – сукупність діяльності домашніх господарств зі створення продукції та послуг для самозабезпечення та реалізації, а також щодо внутрішнього інвестування».</p>	<p>Не враховано.</p> <p>Авторами не надано конкретних пропозицій використання запропонованих термінів у законопроекті.</p>
		<p>3. У редакції законопроекту науковий потенціал пов'язується виключно з науковими працівниками, що є принципово помилковим підходом, оскільки сучасна наука не є суто індивідуальною діяльністю.</p>	<p>Не враховано.</p> <p>Вчені можуть провадити діяльність як в рамках установ чи колективів, так і самостійно, з огляду на що пропозицію стосовно</p>

		<p>Науковий потенціал без належного фінансування не може існувати.</p> <p>Пропонується викласти пункт 2 частини першої статті 1 в такій редакції:</p> <p>«науковий потенціал – здатність українських наукових та науково-педагогічних установ і колективів провадити дослідження на відповідному рівні, що включає зокрема наявність кадрового забезпечення, необхідної дослідницької інфраструктури, досвіду виконання наукових (науково-технічних) робіт та здобутків у відповідній сфері, а також наявність адекватних джерел фінансування наукових досліджень».</p>	<p>узагальнення наукового потенціалу до здатності наукових установ і колективів проводити дослідження не враховано.</p> <p>Окрім цього, звертаємо увагу на те, що змістовне навантаження терміну «науковий потенціал» в цьому законопроекті - це саме про здатність виконувати дослідження, а не про розгляд всіх можливих складових такого словосполучення.</p>
		<p>4. Інакше виходить, що державна підтримка лише на дослідження з організаційних питань: «формування ефективного сектору», «забезпечення впровадження результатів».</p> <p>Але прикладні дослідження спрямовані на одержання і використання нових знань для практичних цілей — розробка нових виробів, нових матеріалів, технологій та технологічного обладнання, нових методів лікування хвороб, медичних препаратів та медичного обладнання, нових сільгоспкультур і т. д. Це не нові закони природи, але все ж не просто впровадження.</p> <p>Пропонується пункт 3 частини 1 статті 1 викласти в такій редакції:</p> <p>«3) пріоритетні напрями наукової, науково-технічної та інноваційної діяльності (далі – пріоритетні напрями) – науково, економічно та соціально обґрунтовані тематичні напрями фундаментальних і прикладних наукових досліджень та науково-технічних (експериментальних) розробок, яким надається державна підтримка з метою відкриття законів природи, невідомих раніше явищ і властивостей матерії, одержання і використання знань для практичних цілей, формування ефективного сектору наукових досліджень і науково-технічних</p>	<p>Враховано.</p> <p>Доповнено пункт 3 частини першої статті 1 законопроекту відповідним чином.</p>

		<p>(експериментальних) розробок і забезпечення впровадження результатів його діяльності у реальному секторі економіки для створення додаткової доданої вартості та/або фінансовому секторі економіки для підвищення його дохідності, підвищення конкурентоспроможності українського виробництва, досягнення цілей сталого розвитку та зміцнення національної безпеки держави, а також розвитку людського капіталу, підвищення якості життя населення, відновлення країни від наслідків збройної агресії та інтеграції національного сектору наукових досліджень і науково-технічних (експериментальних) розробок у світовий та Європейський дослідницький простір;».</p>	
		<p>5. Окреме зауваження по термінах «реальний сектор» і «фінансовий сектор». Термін «реальний сектор економіки» не має чіткого визначення і часто використовується у політичній лексиці та публіцистиці без конкретизації сенсу. Багато авторів під реальним сектором мають на увазі лише сферу матеріального виробництва та не відносять до нього послуги, торгівлю, науку.</p> <p>По фінансовому сектору – статистика охоплює усі банки, що створені та діють на території України (крім банків у режимі ліквідації), а також страхові компанії, пенсійні фонди, інститути спільного інвестування (інвестиційні фонди), кредитні спілки, фінансові компанії, юридичні особи, що надають послуги фінансового лізингу, ломбарди та допоміжні фінансові організації.</p>	<p>Не враховано. Запропоновані у законопроекті терміни відповідають світовій практиці її застосування.</p>
		<p>6. У пункті 5 частини першої статті 1 законопроекту для коректності формулювання слово «здійснюють» пропонується замінити словом «охоплюють» (нова редакція зазначеного пункту: «5) фінансовий сектор економіки – сукупність видів економічної діяльності, які охоплюють фінансову та страхову діяльність,</p>	<p>Враховано. Пункт 5 частини першої статті 1 законопроекту викладено в такій редакції: «5) фінансовий сектор економіки – сукупність видів економічної діяльності, які охоплюють фінансову та страхову діяльність, надання</p>

		<p>фінансові послуги, послуги зі страхування та пенсійного забезпечення.»).</p>	<p>фінансових послуг, послуг зі страхування та пенсійного забезпечення.»).</p>
		<p>7. Пропонується замінити словосполучення «Подолання національних викликів» на «Реагування на національні виклики».</p> <p>Вираз, що міститься у законопроекті, не є термінологічно коректним, оскільки глобальні виклики неможливо подолати на національному рівні.</p>	<p>Враховано частково.</p> <p>Долаються саме національні виклики. І результатом має бути їх усунення, а не діяльність без конкретного результату.</p> <p>Водночас, назву тематичної групи «Подолання національних викликів» замінено на «Національні виклики».</p>
		<p>8. Поняття ресурсоефективна економіка є недостатньо визначеним у змістовному плані. Будь-які дослідження можна буде з легкістю підвести під цю категорію.</p> <p>Пропонується в пункті 2 частини другої статті 3 слова «ресурсоефективна економіка та» виключити.</p>	<p>Не враховано.</p> <p>Запропонований термін відповідає європейській практиці його застосування і значно розширює напрям, аніж якщо залишити лише альтернативну енергетику.</p> <p>Запропоновані зміни значно звужать напрям досліджень, сконцентрувавши їх тільки на енергетиці. Проте, ресурсоефективність включає в себе мінімізацію витрат матеріалів, води, енергії та людських ресурсів, а також затрат на них та спрямована на підвищення ефективності їх використання.</p> <p>При цьому, ресурсоефективну економіку недоцільно зводити до циркулярної або до раціонального природокористування, оскільки мова йде не лише про повторне використання матеріалів, переробку відходів або використання природних ресурсів. Ресурсоефективна економіка містить в собі використання як природних, так і штучних ресурсів, відновлювальних і невідновлювальних, які</p>

		можна використовувати повторно після переробки або ні.
	8. Безпечне харчування є лише одним з напрямів покращення здоров'я населення. Тому немає сенсу його виокремлювати. Пропонується в пункті 3 частини другої статті 3 слова «та безпечне харчування» виключити.	Не враховано. Запропонований термін відповідає європейській практиці його застосування.
	9. Пункт 7 частини другої статті 3 «креативне та інклюзивне суспільство» пропонується виключити або визначити, які та у чому сутність таких досліджень.	Не враховано. Зазначений напрям з урахуванням пропозицій, отриманих в ході громадського обговорення, викладено в такій редакції: «соціальні інновації, креативне та інклюзивне суспільство». Передбачається, що в рамках зазначеної тематичної підгрупи реалізовуватимуться пріоритетні напрями, соціогуманітарного спрямування (діяльність у сферах освіти, науки, інновацій, культури тощо). Детальна конкретизація буде здійснена Урядом у відповідному Порядку.
	10. Запропонований перелік тематичних підгруп, на які поділяються пріоритетні напрями групи «Подолання національних викликів» охоплює важливі передумови розвитку України у воєнний та повоєнний періоди, однак упускає з поля зору важливість врахування комплексного підходу, який і обумовлює необхідність включення запропонованого положення. Пропонується доповнити частину другу статті 3 законопроекту таким новим пунктом 8: «8) повоєнне відродження України».	Не враховано. Питання повоєнного відновлення України є наскрізними і їм приділятиметься увага в рамках пріоритетних напрямів кожної з тематичних підгруп.
	11. Без пошуку важелів впливу на поведінку людей з точки зору стимулювання економічної активності, свідомого споживання, фінансової поведінки, екологічної свідомості, сприйняття новітніх	Не враховано. Відповідні дослідження здійснюватимуться в рамках тематичних підгруп, наведених у

		<p>технологій, креативного мислення тощо неможливо здійснити інноваційний прорив та подолати ключові виклики.</p> <p>Пропонується доповнити частину другу статті 3 законопроекту таким новим пунктом 9: «9) поведінкова економіка».</p>	<p>пунктах 1 та 7 частини другої статті 3 законопроекту.</p> <p>Крім того, більш детальна конкретизація щодо запропонованих аспектів досліджень буде міститися в рішеннях Уряду.</p>
		<p>12. Демографічні та соціальні дослідження у тому числі охоплюють питання, які пов'язані із збереженням здоров'я.</p> <p>Включення демографічних досліджень до пріоритетних наукових напрямів є доцільним з ряду обґрунтованих причин:</p> <p><i>Планування ресурсів:</i> Демографічні дослідження надають важливу інформацію для планування ресурсів, таких як охорона здоров'я, освіта, житло і пенсійна система. Вони допомагають уряду і організаціям адаптувати соціальні та економічні програми до потреб населення.</p> <p><i>Прогнозування населення:</i> Демографічні дослідження дозволяють прогнозувати зростання або зменшення населення, що є важливим для визначення потреб у житлі, робочих місцях, медичних послугах та інших сферах.</p> <p><i>Соціальна політика:</i> Дані про віковий склад населення, структуру родин, міграцію та інші демографічні фактори впливають на формування соціальної політики і законодавства. Дослідження в цій області допомагають урядам приймати інформовані рішення.</p> <p><i>Гендерні питання:</i> Демографічні дослідження можуть включати аналіз гендерної структури населення, розподілу обов'язків у сім'ї і суспільстві, що сприяє розумінню проблем рівності статей та населення в цілому.</p> <p><i>Здоров'я населення:</i> Демографічні дослідження допомагають вивчати розподіл захворювань, зростання та смертність, що є критичними для розробки ефективних програм здоров'я населення.</p>	<p>Не враховано.</p> <p>Відповідні дослідження здійснюватимуться в рамках тематичних підгруп, наведених у пунктах 1 та 7 частини другої статті 3 законопроекту.</p> <p>Крім того, більш детальна конкретизація щодо запропонованих аспектів досліджень буде міститися в рішеннях Уряду.</p>

		<p><i>Економічний розвиток:</i> Дані про демографію впливають на економічний розвиток, включаючи ринок праці, споживчий попит та інвестиції. Розуміння змін у населенні допомагає економістам і політикам формувати стратегії розвитку.</p> <p><i>Виклики для національної безпеки:</i> Депопуляція, еміграція, старіння населення. Демографічні дослідження сприяють підвищенню рівня національної безпеки і допомагають врегулювати конфлікти та проблеми у суспільстві.</p> <p>Пропонується доповнити частину другу статті 3 законопроекту таким новим пунктом 10: «10) демографія».</p>	
		<p>13. Щодо статті 4, із тексту законопроекту не зрозуміло, чи ці напрями формуються безперервно чи теж з періодичністю у п'ять років?</p>	<p>Враховано. Відповідні напрями формуються безперервно.</p>
		<p>14. Закони суспільства є не менш важливими, ніж закони природи, коли йдеться про передову науку.</p> <p>Пропонується критерій, визначений абзацом другим частини третьої статті 4 законопроекту, викласти в такій редакції: «спрямованість на відкриття законів природи та суспільства, невідомих раніше явищ і властивостей матерії та соціального середовища;».</p>	<p>Не враховано. Враховуючи обмеженість фінансових ресурсів, тематика досліджень, що спрямована на вирішення певних суспільних викликів, буде отримувати фінансування в рамках реалізації пріоритетних напрямів тематичної групи «Національні виклики».</p>
		<p>15. Мета розвитку сучасного суспільства – досягти вищої якості життя населення. Один з ключових національних викликів після війни – невідповідність якості життя населення сучасним європейським стандартам.</p> <p>Очікувана перемога надає шанс на посилення авторитету України у світі та її впливовості на міжнародній арені. Відповідно дослідження, які відповідають даному критерію, набувають особливої актуальності.</p>	<p>Враховано. Відображено відповідні зміни в тексті законопроекту.</p>

		<p>Процес імпортозаміщення неправильно проголошувати в якості безумовного принципу, оскільки це може мати наслідком суттєве падіння економічної ефективності.</p> <p>Пропонується критерії, визначені абзацами другим та третім частини четвертої статті 5 законопроекту, викласти в такій редакції:</p> <p>«спрямованість на практичне впровадження наукових та (або) науково-технічних (прикладних) результатів у реальному або фінансовому секторі економіки України для забезпечення конкурентоспроможності українського виробництва, досягнення цілей сталого розвитку, відновлення країни від наслідків збройної агресії та зміцнення національної безпеки держави, а також розвитку людського капіталу та підвищення якості життя населення; покращення демографічної ситуації; сприяння посиленню впливовості України у світі;</p> <p>сприяння економічно виправданому імпортозаміщенню, насамперед для критичних видів продукції (послуг);».</p>	
		<p>16. Важливо, зокрема, в контексті євроінтеграції України, доповнити перелік інструментів реалізації державної політики щодо пріоритетних напрямів, наведений у частині другій статті 6, таким інструментом:</p> <p>«залучення коштів міжнародних донорів до фінансування участі українських дослідників у міжнародних проєктах;».</p>	<p>Враховано. Доповнено текст законопроекту відповідним положенням.</p>
		<p>17. Основне завдання науки на даному етапі – залучення молоді до наукової діяльності.</p> <p>Пропонується доповнити перелік інструментів реалізації державної політики щодо пріоритетних напрямів, наведений у частині другій статті 6, таким інструментом:</p> <p>«заходи з популяризації наукової, науково-технічної та інноваційної діяльності серед студентської молоді з метою</p>	<p>Враховано. Доповнено текст законопроекту відповідним положенням.</p> <p>Пропонується доповнити перелік інструментів реалізації державної політики щодо пріоритетних напрямів, наведений у частині другій статті 6, таким інструментом:</p>

		<p>цільового залучення до дослідницьких проектів на грантовій основі, з можливістю подальшого працевлаштування у наукових закладах».</p>	<p>«заходи з популяризації наукової, науково-технічної та інноваційної діяльності серед здобувачів вищої освіти з метою цільового залучення до дослідницьких проектів на грантовій основі, з можливістю подальшого працевлаштування у наукових закладах».</p>
		<p>18. Світовий досвід засвідчує, що формування кластерів високотехнологічних виробництв є потужним інструментом забезпечення високої міжнародної конкурентоспроможності.</p> <p>Пропонується доповнити перелік інструментів реалізації державної політики щодо пріоритетних напрямів, наведений у частині другій статті 6, таким інструментом:</p> <p>«сприяння формуванню кластерів високотехнологічних, наукоємних виробництв у пріоритетних сферах;».</p>	<p>Не враховано.</p> <p>Наразі законодавство не містить визначення терміну «кластер». Окреслене може реалізовуватися в рамках наведеного у частині другій статті 6 інструмента «пряме бюджетне фінансування та співфінансування проектів створення високотехнологічних виробництв, що відповідають пріоритетним напрямам».</p>
		<p>19. Тісна взаємодія освіти з наукою є одним із основних інструментів створення сучасної ефективної системи вищої освіти, яка дозволить забезпечити кадровий і науково-технічний супровід розвитку національної економіки.</p> <p>Пропонується доповнити перелік інструментів реалізації державної політики щодо пріоритетних напрямів, наведений у частині другій статті 6, таким інструментом:</p> <p>«підтримка інтеграції науки та освіти на основі різних форм участі навчальних закладів у наукових дослідженнях та експериментальних розробках;».</p>	<p>Не враховано.</p> <p>Потребує уточнення, занадто широко.</p>
6.	Національний фонд досліджень України	<p>1. Поняття «фаховий рівень» не визначено законодавством України.</p> <p>Ст. 4 Закону України «Про наукову і науково-технічну експертизу» містить визначення: «Суб'єктами наукової і науково-технічної експертизи є замовники, організатори експертизи, а також експерти».</p>	<p>Враховано частково.</p> <p>Положення законопроекту про внесення змін до статті 3 Закону України «Про наукову і науково-технічну експертизу» викладено в такій редакції:</p> <p>«статтю 3 викласти в такій редакції:</p>

	<p>Пропоновані зміни таким чином виводять експертів з необхідності дотримуватись принципу об'єктивності, що не є припустимим. Окрім цього, вважаємо за необхідне зазначити також про неприпустимість упередженого ставлення не тільки до результатів експертизи, але і до її об'єктів.</p> <p>Зазначимо також, що в пропонованих змінах є певні розбіжності щодо використання термінів «наукова і наукова технічна експертиза» та «експертиза», які за змістом пропонованих змін означають тотожне поняття, тобто мають використовуватись уніфіковано (пропонуємо по тексту використовувати один термін – «наукова і науково-технічна експертиза»).</p> <p>Пропонована редакція змін звужує коло осіб, які не мають право втручатись в та впливати на результати експертизи до замовників та організаторів. Таке звуження фактично нівелює поняття принципу незалежності експертизи від третіх осіб.</p> <p>Відповідно до пункту 27 Порядку конкурсного відбору та фінансування проектів Національним фондом досліджень України, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 27 грудня 2019 р. № 1170 (в редакції постанови Кабінету Міністрів України від 4 липня 2023 р. № 742) рішення про затвердження результатів конкурсного відбору проектів за напрямами грантової підтримки Фонду, переліку проектів, що рекомендуються до реалізації за рахунок грантової підтримки Фонду, та обсягів їх фінансування оприлюднюється на офіційному веб-сайті Фонду не пізніше ніж протягом п'яти робочих днів після його ухвалення. Пропозиція подається з метою законодавчого закріплення обов'язку оприлюднення результатів експертизи.</p> <p><u>Абзаци другий-п'ятий нової редакції статті 3 Закону України «Про наукову і науково-технічну експертизу» пропонується викласти у такій редакції:</u></p>	<p>«Основними принципами наукової і науково-технічної експертизи є:</p> <p>принцип компетентності — експерти повинні мати фаховий рівень, достатній для проведення наукової і науково-технічної експертизи відповідно до її об'єкта та завдань;</p> <p>принцип об'єктивності — експерти та організатори наукової і науково-технічної експертизи не повинні мати будь-якої зацікавленості в результатах експертизи (зокрема, конфлікту інтересів), і повинні проводити експертизу, ґрунтуючись виключно на достовірних фактах щодо об'єкта експертизи та нормах законодавства;</p> <p>принцип незалежності — замовник експертизи не повинен втручатися в проведення експертизи чи будь-яким чином впливати на її результати, а організатор експертизи не повинен впливати на зміст експертних висновків та результати експертизи;</p> <p>принцип прозорості — процедура проведення експертизи із завданнями та критеріями (у тому числі пріоритетністю цих критеріїв, якщо така передбачена), визначеними замовником, повинна бути доведена до відома всіх заінтересованих сторін до початку проведення експертизи;</p> <p>принцип захисту інформації — організатори наукової і науково-технічної експертизи та експерти зобов'язані не допускати розголошення інформації, що міститься у</p>
--	---	--

	<p>«принцип компетентності — експерти повинні мати компетентність, достатню для проведення наукової і науково-технічної експертизи відповідно до її об'єкта та завдань;</p> <p>принцип об'єктивності — суб'єкти експертизи не повинні мати упередженого ставлення до об'єкта експертизи, особистої зацікавленості в її результатах (зокрема, конфлікту інтересів), забезпечувати вільну конкуренцію та змагальність, повинні проводити наукову і науково-технічну експертизу, ґрунтуючись виключно на достовірних фактах щодо об'єкта експертизи та нормах законодавства;</p> <p>принцип незалежності — особи, які не є суб'єктами наукової і науково-технічної експертизи, не повинні втручатися в її проведення чи будь-яким чином впливати на її результати. Замовник експертизи не повинен втручатися в проведення експертизи чи будь-яким чином впливати на її результати, а організатор експертизи не повинен впливати на зміст експертних висновків та результати експертизи;</p> <p>принцип прозорості — процедура проведення експертизи із завданнями та критеріями (у тому числі пріоритетністю цих критеріїв, якщо така передбачена), визначеними замовником, повинна бути доведена до відома всіх заінтересованих сторін до початку проведення експертизи, а результати оприлюднені відповідно до умов її проведення;».</p>	<p>матеріалах, залучених для проведення експертизи, думок експертів, висновків наукової і науково-технічної експертизи, якщо інше не передбачено договором або дорученням на проведення експертизи;</p> <p>принцип відповідальності — суб'єкти експертизи несуть відповідальність за дотримання визначених вище принципів згідно з нормах законодавства; відповідальність організаторів експертизи та експертів визначається в умовах договору на проведення наукової і науково-технічної експертизи.</p> <p>Принципи, визначені цим Законом, поширюються також на наукову і науково-технічну експертизу, що є складовою визначених законодавством процедур державної атестації наукових установ та державної атестації закладів вищої освіти в частині провадження ними наукової і науково-технічної діяльності.»».</p> <p>Стосовно доповнення принципу незалежності положенням, відповідно до якого особи, які не є суб'єктами наукової і науково-технічної експертизи, не повинні втручатися в її проведення чи будь-яким чином впливати на її результати, зазначаємо, що Законом України «Про наукову і науково-технічну експертизу» та договором на проведення наукової і науково-технічної експертизи передбачені лише права та обов'язки суб'єктів експертизи і їх положення не можуть поширюватись на третіх осіб.</p>
--	--	---

			<p>Стосовно доповнення принципу прозорості положенням щодо оприлюднення результатів експертизи зазначаємо, що це не є доцільним оскільки відповідно до принципу захисту інформації організатори наукової і науково-технічної експертизи та експерти зобов'язані не допускати розголошення висновків наукової і науково-технічної експертизи, якщо інше не передбачено договором або дорученням на проведення експертизи.</p> <p>Таким чином, висновки наукової і науково-технічної експертизи можуть бути оприлюднені, у разі якщо це буде передбачено договором чи дорученням на проведення експертизи.</p>
		<p>2. Законом України «Про наукову та науково-технічну діяльність» НФДУ надано право залучати українських та іноземних вчених за їхньою згодою до проведення наукової і науково-технічної експертизи проектів, поданих для участі у конкурсних відборах (пп. 4) п. 2 ст. 50). Процедура державної акредитації експертів визначена підзаконними актами виключно для фізичних осіб-громадян України. При цьому ЗУ «Про наукову і науково-технічну експертизу» (абз. 10 ст. 4) визначає, що «Експертами є фізичні особи, які мають високу кваліфікацію, спеціальні знання і безпосередньо здійснюють наукову чи науково-технічну експертизу та несуть персональну відповідальність за достовірність і повноту аналізу, обґрунтованість рекомендацій відповідно до вимог завдання на проведення експертизи».</p> <p>Абзац другий статті 7 Закону України «Про наукову і науково-технічну експертизу» пропонується викласти в такій редакції:</p>	<p>Враховано.</p> <p>Пункт 3 розділу «II. Прикінцеві та перехідні положення» законопроекту після абзацу другого доповнити новими абзацами такого змісту:</p> <p>«абзац другий статті 7 викласти в такій редакції:</p> <p>«“Фізичні особи, які на постійній або професійній основі здійснюють діяльність, пов'язану з наданням експертних послуг, крім осіб, зазначених у частині другій цієї статті, та іноземців, і юридичні особи, статутом яких передбачено таку діяльність, повинні пройти державну акредитацію і отримати свідоцтво, що підтверджує кваліфікацію його отримувача з питання організації та проведення наукової і науково-технічної експертизи.”».</p>

		<p>«Фізичні особи, які на постійній або професійній основі здійснюють діяльність, пов'язану з наданням експертних послуг, крім осіб, зазначених у частині другій цієї статті, та іноземців, і юридичні особи, статутом яких передбачено таку діяльність, повинні пройти державну акредитацію і отримати свідоцтво, що підтверджує кваліфікацію його отримувача з питання організації та проведення наукової і науково-технічної експертизи.».</p>	
		<p>3. Запропоновано розширити набір механізмів фіксації інформації щодо експертів (база даних – це різновид переліку, який структуровано певним чином та може використовуватись в електронних системах). НФДУ веде базу даних експертів в електронному вигляді.</p> <p>Пропонується доповнити положення змін до статті 19 Закону України «Про наукову і науково-технічну експертизу»:</p> <p>«Замовники наукової і науково-технічної експертизи формують переліки та/або бази даних експертів, залучених до проведення наукової і науково-технічної експертизи, вказуючи:</p> <p>...</p> <p>У разі, якщо при проведенні наукової і науково-технічної експертизи експертом було порушено принципи наукової і науково-технічної експертизи, наведені у статті 3, або вчинено правопорушення, зазначені в статті 35 Закону, то в такому переліку та/або в такій базі даних також зазначається інформація про вчинене порушення.».</p>	<p>Враховано.</p> <p>Відповідне положення в тексті законопроекту викладено в такій редакції:</p> <p>«Замовники наукової і науково-технічної експертизи формують переліки (бази даних) експертів, залучених до проведення наукової і науково-технічної експертизи, вказуючи:</p> <p>...</p> <p>У разі, якщо при проведенні наукової і науково-технічної експертизи експертом було порушено принципи наукової і науково-технічної експертизи, наведені у статті 3, або вчинено правопорушення, зазначені в статті 35 Закону, то в такому переліку (базі даних) також зазначається інформація про вчинене порушення.».</p>
		<p>4. У зв'язку із внесенням відповідних змін до закону, а саме формування єдиного переліку пріоритетних напрямів наукової, науково-технічної та інноваційної діяльності, у межах якого виділятимуться дві групи пріоритетних напрямів – пріоритетні напрями групи «Передова наука», спрямовані на розвиток фундаментальних наукових досліджень світового рівня, та</p>	<p>Враховано.</p> <p>Доповнено відповідне положення пункту 6 розділу «II. Прикінцеві та перехідні положення» законопроекту щодо внесення змін до частини другої статті 49 Закону України «Про наукову і науково-технічну діяльність»:</p>

		<p>пріоритетні напрями групи «Подолання національних викликів», спрямовані на розвиток усього ланцюга від фундаментальних досліджень до науково-технічних (експериментальних) розробок у сферах, що є важливими для забезпечення національної безпеки та оборони, відновлення економіки та повоєнного сталого розвитку країни, вважаємо за необхідне внесення відповідних змін до частини другої ст. 49 Закону.</p> <p>Також з метою запобігання неефективного використання коштів та забезпечення сталості реалізації проєктів, які є переможцями конкурсів НФДУ, вважаємо за необхідне замінити слово «проведення» на більш точне з точки зору часових параметрів «оголошення».</p> <p>Абзац частину другу ст. 49 Закону України «Про наукову і науково-технічну діяльність» пропонується викласти в такій редакції:</p> <p>«Грантова підтримка прикладних наукових досліджень і науково-технічних (експериментальних) розробок, що проводяться протягом декількох років, надається за пріоритетними напрямками наукової, науково-технічної та інноваційної діяльності, визначеними законом пріоритетними на момент оголошення конкурсного відбору відповідних проєктів.»</p>	<p>«частину другу статті 49 викласти в такій редакції:</p> <p>“2. Національний фонд досліджень України є державною бюджетною установою, основним завданням якої є грантова підтримка наукових досліджень і науково-технічних (експериментальних) розробок за пріоритетними напрямками наукової, науково-технічної та інноваційної діяльності.</p> <p>Грантова підтримка наукових досліджень і науково-технічних (експериментальних) розробок, що проводяться протягом декількох років, надається за пріоритетними напрямками наукової, науково-технічної та інноваційної діяльності, визначеними законом пріоритетними на момент оголошення конкурсного відбору відповідних проєктів.”»</p>
7.	<p>Державна установа «Інститут ринку і економіко-екологічних досліджень. Національної академії наук України»</p>	<p>1. В статті 1 визначення наукового потенціалу не орієнтоване на кінцевий результат (генерацію, прирощення нових знань, розробка пропозицій щодо вирішення ключових задач і проблем розвитку в державі і суспільстві передової науки та подолання національних викликів).</p> <p>Пропонується пункт 2 частини першої статті 1 викласти в такій редакції:</p> <p>«науковий потенціал – здатність українських наукових та науково-педагогічних працівників генерувати нові знання та</p>	<p>Враховано.</p> <p>Пункт 2 частини першої статті 1 законопроекту викладено в такій редакції:</p> <p>«2) науковий потенціал – здатність українських наукових та науково-педагогічних працівників генерувати нові знання, провадити дослідження на відповідному рівні, що включає зокрема наявність кадрового забезпечення, необхідної дослідницької інфраструктури,</p>

	<p>здійснювати їхнє прирощення, провадити дослідження на відповідному рівні, що включає зокрема наявність кадрового забезпечення, необхідної дослідницької інфраструктури, досвіду виконання наукових (науково-технічних) робіт та здобутків у відповідній сфері.».</p>	<p>досвіду виконання наукових (науково-технічних) робіт та здобутків у відповідній сфері, а також наявність адекватних джерел фінансування наукових досліджень;».</p>
	<p>2. До визначення пріоритетних напрямів наукової, науково-технічної та інноваційної діяльності варто додати критерій досягнення цілей інклюзивності, оскільки інклюзивність визначається як один з принципів і напрямів реалізації цілей сталого розвитку.</p> <p>Пропонується пункт 3 частини першої статті 1 викласти в такій редакції:</p> <p>«3) пріоритетні напрями наукової, науково-технічної та інноваційної діяльності (далі – пріоритетні напрями) – науково, економічно та соціально обґрунтовані тематичні напрями фундаментальних і прикладних наукових досліджень та науково-технічних (експериментальних) розробок, яким надається державна підтримка з метою формування ефективного сектору наукових досліджень і науково-технічних (експериментальних) розробок і забезпечення впровадження результатів його діяльності у реальному секторі економіки для створення додаткової доданої вартості та/або фінансовому секторі економіки для підвищення його доходності, підвищення конкурентоспроможності українського виробництва, досягнення цілей сталого, інклюзивного розвитку та зміцнення національної безпеки держави, а також розвитку людського капіталу, підвищення якості життя населення, відновлення країни від наслідків збройної агресії та інтеграції національного сектору наукових досліджень і науково-технічних (експериментальних) розробок у світовий та Європейський дослідницький простір;».</p>	<p>Враховано. Відображено відповідну зміну в тексті законопроєкту.</p>

	<p>3. Оскільки серед пріоритетних напрямів зазначені цифровізація економіки, креативна індустрія, інклюзивне суспільство, то варто надати їм визначення.</p> <p>Термін «цифровізація економіки» офіційно не визначений, однак в Концепції розвитку цифрової економіки та суспільства України на 2018-2020 роки вказується, що цифрова економіка базується на інформаційно-комунікаційних та цифрових технологіях, а ключовим ресурсом цифрової економіки є дані. При цьому не вказана кінцева мета процесу цифровізації економіки.</p> <p>Термін «креативні індустрії» вже визначено в законодавстві (Законом Про внесення змін до Закону України «Про культуру» щодо визначення поняття «креативні індустрії» № 2458-VIII, від 19.06.2018) – «види економічної діяльності, метою яких є створення доданої вартості і робочих місць через культурне (мистецьке) та/або креативне вираження, а їх продукти і послуги є результатом індивідуальної творчості».</p> <p>Нами запропоноване більш розширене визначення поняття креативної індустрії, в якому зроблено акцент на залученні та використанні вітчизняних засобів виробництва для реалізації авторських ідей та створення креативних продуктів.</p> <p>Також, вважаємо, доцільно в статті 1., п.1, пп. 8) надати визначення і розкрити сутність терміну «Інклюзивне суспільство», яке включено до складу напрямів групи «Подолання національних викликів».</p> <p>Пропонується частину першу статті 1 доповнити новими пунктами 6 та 7:</p> <p>«б) цифровізація економіки – створення цифрових платформ; високопродуктивні обчислення; штучний інтелект, дані та хмарні сервіси; передові цифрові технології; забезпечення широкого використання цифрових технологій у бізнесі та суспільстві; кібербезпека що спрямовані на підвищення ефективності</p>	<p>Не враховано.</p> <p>Назви тематичних підгруп не потребують окремого визначення.</p>
--	---	--

		<p>використання ресурсів, оптимізацію адміністрування та бізнес-процесів, поглиблення кооперації та конвергенції, кібербезпеки, цифрової компетентності та необхідних цифрових навичок;</p> <p>7) креативна індустрія – сукупність видів економічної діяльності, із високою доданою вартістю, на основі використання вітчизняних засобів виробництва, які базуються на широкому використанні знань, технологій, творчості, інтелекту, інновацій, створення унікальних продуктів і відповідно застосування авторського права.».</p>	
		<p>4. В існуючій редакції законопроекту серед пріоритетних напрямів є ресурсоефективна економіка та циркулярна економіка. Однак ці категорії є спорідненими і циркулярну економіку можна вважати ресурсоефективною, тому не варто дублювати напрямки.</p> <p>Також пропонуємо замість поняття «альтернативна енергетика» застосовувати категорію «інноваційна енергетика», яка включатиме в себе і розвиток нових видів енергетики, і розвиток класичної енергетики, вдосконалення існуючих об'єктів новітніми елементами екологізації, соціальної відповідальності, інклюзії та економічної ефективності, тобто, в контексті досягнення цілей сталого розвитку.</p> <p>Оскільки для відновлення та забезпечення розвитку держави потрібним є вдосконалення процесів управління регіонами, громадами, складання та реалізація стратегій комплексного розвитку територіально-господарських систем на науково-обґрунтованій основі, то доцільним вважаємо запровадження такого напрямку як технології прийняття управлінських рішень та просторового розвитку.</p> <p>Пропонується частину другу статті 3 викласти в такій редакції: «2. Пріоритетні напрями групи «Подолання національних викликів» поділяються на такі тематичні підгрупи: 1) національна безпека та оборона;</p>	<p>Не враховано.</p> <p>Терміни, які наводяться в законопроекті, враховують європейський досвід використання відповідної термінології.</p> <p>Запропонований термін відповідає європейській практиці його застосування і значно розширює напрям, аніж якщо залишити лише альтернативну енергетику.</p> <p>Запропоновані зміни значно звужать напрям досліджень, сконцентрувавши їх тільки на енергетиці. Проте, ресурсоефективність включає в себе мінімізацію витрат матеріалів, води, енергії та людських ресурсів, а також затрат на них та спрямована на підвищення ефективності їх використання.</p> <p>При цьому, ресурсоефективну економіку недоцільно зводити до циркулярної або до раціонального природокористування, оскільки мова йде не лише про повторне використання матеріалів, переробку відходів або використання природних ресурсів. Ресурсоефективна економіка містить в собі використання як</p>

		<p>2) ресурсоефективна, в т.ч. циркулярна економіка, інноваційна енергетика; 3) здоров'я нації та безпечне харчування; 4) екологічно чисті виробництва (технології) та раціональне природокористування; 5) нові речовини, матеріали, індустріальні технології; 6) цифровізація економіки; 7) креативна індустрія та інклюзивне суспільство 8) технології прийняття управлінських рішень та просторового та людського розвитку</p>	<p>природних, так і штучних ресурсів, відновлювальних і невідновлювальних, які можна використовувати повторно після переробки або ні.</p>
		<p>5. Розглядаючи основні критерії включення тематик до пріоритетних напрямів групи «Передова наука», слід зазначити, що формулювання «виключна спрямованість на відкриття законів природи, невідомих раніше явищ і властивостей матерії» має упушення щодо невиключення законів суспільства, людської поведінки, як одного з пріоритетів «Передової науки». В період повоєнного відновлення, так само як і в період воєнного стану, необхідно враховувати наявний та очікуваний ступінь травматизації людей та суспільства в Україні як такого.</p> <p>Пропонується абзац другої частини третьої статті 4 викласти в такій редакції:</p> <p>«3. Основними критеріями включення тематик до пріоритетних напрямів групи «Передова наука» є: спрямованість на відкриття законів природи, законів суспільства невідомих раніше явищ і властивостей матерії;».</p>	<p>Не враховано. Тематика досліджень, що спрямована на вирішення суспільних викликів, буде підтримуватися в рамках реалізації пріоритетних напрямів тематичної групи «Національні виклики».</p>
		<p>6. Вважаємо за доцільне зафіксувати в законі необхідність підтвердження компетентності провідного вченого за науковим (науково-технічним) напрямом, за яким проводиться експертиза.</p> <p>Також необхідно визначити роль Національної академії наук України, як вищої самоврядної організації в сфері науки.</p>	<p>Не враховано. Відповідні питання будуть визначені методикою, яка має бути затверджена Кабінетом Міністрів України.</p>

А також варто передбачити можливість участі в експертизі інших стейкхолдерів, зокрема представників реального сектору економіки.

Відповідно частку представництва різних категорій експертів слід визначати не як третина, а як чверть.

Частину першу статті 4 пропонується викласти в такій редакції:

«1. До пріоритетних напрямів групи «Передова наука» відноситься тематика фундаментальних досліджень, яка пройшла конкурсний відбір та наукову (науково-технічну) експертизу, до здійснення якої організаторами залучено:

а) іноземних експертів з числа провідних вчених, із **підтвердженою компетентністю за науковим (науково-технічним) напрямом, за яким проводиться експертиза**, при цьому їх частка повинна складати не менше чверті від загальної кількості експертів дослідження;

б) українських експертів з числа провідних вчених, із **підтвердженою компетентністю за науковим (науково-технічним) напрямом, за яким проводиться експертиза**, які представляють організації, що відносяться до іншої сфери управління, ніж організація, що виконує дослідження. При цьому їх частка повинна складати не менше чверті від загальної кількості експертів дослідження;

в) представників Національної академії наук України з числа провідних вчених, із **підтвердженою компетентністю за науковим (науково-технічним) напрямом, за яким проводиться експертиза**, при цьому їх частка повинна складати не менше чверті від загальної кількості експертів дослідження;

г) представників інших стейкхолдерів, в тому числі представників реального сектору економіки.».

	<p>7. Національна академія наук України – це вища наукова самоврядна організація України, що заснована на державній власності і є найбільшим центром наукових досліджень в Україні. Однак в проєкті закону роль Національної академії наук України не визначена в жодному з аспектів визначення та реалізації пріоритетних напрямів наукової, науково-технічної та інноваційної діяльності в Україні.</p> <p>Тому пропонуємо забезпечити участь Національної академії наук України як провідної державної інституції в сфері фундаментальних і прикладних наукових досліджень в Україні в процесах:</p> <ul style="list-style-type: none"> розробки Методики проведення наукової (науково-технічної) експертизи; розробки пропозицій щодо пріоритетних напрямів групи «Подолання національних викликів»; проведення прогнозно-аналітичних досліджень у сферах наукової, науково-технічної та інноваційної діяльності. <p>Участь в процесах розробки Методики проведення наукової (науково-технічної) експертизи Національного фонду досліджень України в його сучасному форматі вважаємо недоречною, оскільки аналіз переліку проєктів, що фінансувались через Національний фонд досліджень України свідчить про низьку ефективність його роботи: тиражування схожих за тематикою і низьким рівнем наукової новизни та цінності проєктів, сумнівна актуальність досліджень та повтори в тематиці досліджень, проведених раніше іншими науковими установами, низька прозорість конкурсних процедур, дублювання з року в рік одних й тих самих закладів вищої освіти та конкурсантів відсутність відкритого доступу до результатів виконання проєктів, низька захищеність анонімності експертів тощо.</p>	<p>Враховано частково.</p> <p>Законопроектом передбачено участь представників наукових установ та громадських наукових організацій у формуванні пропозицій щодо пріоритетних напрямів. Таким чином, це дасть можливість і науковим працівникам установ, як перебувають у віданні Національної академії наук України та національних галузевих академій наук, бути залученими до відповідного процесу.</p>
--	--	--

		<p>Пропонується в частині другій статті 4 слова «Національного фонду досліджень України» замінити словами «Національної академії наук України», доповнити абзац перший частити першої статті 5 після слів «Національної ради України з питань розвитку науки і технологій,» словами «Національної академії наук України», доповнити абзац перший частини третьої статті 5 після слів «уповноважений орган» словами «із залученням Національної академії наук України».</p>	
		<p>8. Вважаємо, що для прикладного напряму «Подолання національних викликів» в сучасних умовах актуальним є підвищення ефективності системи державного управління та забезпечення згуртованості суспільства на засадах справедливості, довіри та єдності цінностей, що відповідає основним пріоритетам стратегічних документів розвитку України та країн ЄС.</p> <p>Також пропонуємо додати критерій у вигляді зацікавленості у реалізації конкретних пріоритетів інноваційної діяльності з боку реального сектору економіки. Оскільки так прикладні дослідження будуть відповідати реальним потребам та інтересам суб'єктів господарювання, які, в перспективі, зможуть забезпечити співфінансування для реалізації інноваційних проєктів за визначеним пріоритетом.</p> <p>Пропонується частину четверту статті 5 викласти в такій редакції:</p> <p>«4. Основними критеріями включення до переліку пріоритетних напрямів для групи «Подолання національних викликів» є:</p> <p>спрямованість на практичне впровадження наукових та (або) науково-технічних (прикладних) результатів у реальному або фінансовому секторі економіки України для забезпечення конкурентоспроможності українського виробництва, досягнення цілей сталого розвитку, відновлення країни від наслідків збройної агресії та зміцнення національної безпеки держави, формування</p>	<p>Враховано частково.</p> <p>Частину четверту статті 5 законопроекту, де викладено перелік основних критеріїв включення до переліку пріоритетних напрямів групи «Національні виклики», доповнено новим абзацом такого змісту:</p> <p>«наявність зацікавленості у реалізації конкретних пріоритетних напрямів з боку реального та фінансового секторів економіки.».</p>

		<p>ефективної системи державного управління та згуртованого суспільства на засадах справедливості, довіри та єдності цінностей, а також розвитку людського капіталу; сприяння імпортозаміщенню, насамперед для критичних видів продукції (послуг); відповідність пріоритетного напрямку національним і глобальним викликам; наявність українського наукового потенціалу; наявність зацікавленості у реалізації конкретних пріоритетів інноваційної діяльності з боку реального сектору економіки.</p>	
		<p>9. Вважаємо, що в переліку інструментів реалізації державної політики за пріоритетними напрямами наукової, науково-технічної та інноваційної діяльності, в першу чергу, має бути вказано державне фінансування фундаментальних наукових досліджень. В першу чергу, акцент варто зробити на фінансуванні фундаментальних досліджень, які здійснюються Національною академією наук України, яка, згідно законодавства, є вищою державною науковою організацією України, яка організовує і здійснює фундаментальні та прикладні наукові дослідження, а також координує проведення фундаментальних досліджень у наукових установах та організаціях України.</p> <p>Пропонується доповнити перелік інструментів реалізації пріоритетних напрямів групи «Передова наука», наведений у частині першій статті 6, таким новим напрямом: «державне фінансування фундаментальних наукових досліджень світового рівня що здійснюють установи Національної академії наук України, як вищої державної наукової організації України, яка організовує і здійснює фундаментальні та прикладні</p>	<p>Не враховано. Законопроект визначається грантова підтримка як один з інструментів реалізації державної політики щодо підтримки фундаментальних досліджень за пріоритетними напрямами.</p>

		наукові дослідження, а також координує проведення фундаментальних досліджень у наукових установах та організаціях України;».	
8.	Національна академія педагогічних наук України;	1. В абзаці третьому частини першої статті 3 законопроекту пропонується слово «спрямовано» замінити словом «націлено».	Не враховано. Правка є редакційною і не змінює суті положення проекту акта.
		2. Пропонується перелік тематичних підгруп пріоритетних напрямів групи «Подолання національних викликів», який наводиться в частині другій статті 3 законопроекту, доповнити пунктом 8 такого змісту: «8) розвиток людини, формування конкурентоспроможного людського капіталу».	Не враховано. Запропонований тематична підгрупа за своїм змістом дублює тематичну підгрупу, наведену у пункті 7 частини другої статті 3 законопроекту, а саме «креативне та інклюзивне суспільство».
		3. Пропонується частину другу статті 4 законопроекту після слів «Національного фонду досліджень України,» доповнити словами «Національної академії наук України та національних галузевих академій наук».	Не враховано. До процесу формування методики будуть залучатися представники наукових установ, зокрема і Національної академії наук України.
		4. Пропонується абзац перший частини першої статті 5 законопроекту після слів «Національної ради України з питань розвитку науки і технологій» доповнити словами «Національної академії наук України та національних галузевих академій наук». Пропонується доповнити частину першу статті 5 після абзацу другого новим абзацом третім такого змісту: «Перелік пріоритетних тематичних напрямів з пріоритетних напрямів наукової, науково-технічної та інноваційної діяльності за результатами їх реалізації може корегуватися протягом терміну дії цих пріоритетних напрямів».	Не враховано. Законопроектом передбачено участь представників наукових установ та громадських наукових організацій у формуванні пропозицій щодо пріоритетних напрямів. Таким чином, це дасть можливість і науковим працівникам установ, як перебувають у віданні Національної академії наук України та національних галузевих академій наук, бути залученими до відповідного процесу. Законопроект не передбачає наявності пріоритетних тематичних напрямів з

			<p>пріоритетних напрямів наукової, науково-технічної та інноваційної діяльності.</p> <p>Формування пріоритетних напрямів наукової, науково-технічної та інноваційної діяльності групи “Національні виклики” відповідно до підгруп, зазначених у частині другій статті 3 буде завершуватися прийняттям відповідного акта Кабінету Міністрів України. По своєму змістовному навантаженню він відповідатиме наявним тематичним напрямам, проте такий термін не використовуватиметься.</p>
		<p>5. Абзац другий частини четвертої статті 5 законопроекту пропонується викласти в такій редакції:</p> <p>«спрямованість на практичне впровадження наукових та (або) науково-технічних (прикладних) результатів у реальному або фінансовому секторі економіки України для забезпечення конкурентоспроможності українського виробництва, досягнення цілей сталого розвитку, відновлення країни від наслідків збройної агресії та зміцнення національної безпеки держави, а також розвитку людського капіталу та гуманітарної сфери країни – мови, історії, освіти, розв’язання гострих соціальних та демографічних проблем, консолідації українського суспільства.».</p>	<p>Враховано редакційно.</p> <p>Нова редакція відповідного положення враховує запропоновані аспекти:</p> <p>«спрямованість на практичне впровадження наукових та (або) науково-технічних (прикладних) результатів у реальному або фінансовому секторі економіки України для забезпечення конкурентоспроможності українського виробництва, досягнення цілей сталого розвитку, відновлення країни від наслідків збройної агресії та зміцнення національної безпеки держави, а також розвитку людського капіталу та підвищення якості життя населення; покращення демографічної ситуації; сприяння посиленню впливовості України у світі;».</p>
		<p>6. Пропонується доповнити перелік основних принципів наукової і науково-технічної експертизи, який наводиться у</p>	<p>Не враховано.</p> <p>Відповідно до Закону України «Про наукову і науково-технічну експертизу» основними</p>

		<p>визначеній законопроектом новій редакції статті 3 Закону України «Про наукову і науково-технічну експертизу», таким принципом: «принцип добросовісності – передбачає спрямованість суб'єктів експертизи на захист публічних інтересів, забезпечення пріоритету загального блага держави над особистими, приватними або корпоративними інтересами».</p>	<p>завданнями наукової і науково-технічної експертизи є:</p> <ul style="list-style-type: none"> об'єктивне, комплексне дослідження об'єктів експертизи; перевірка відповідності об'єктів експертизи вимогам і нормам чинного законодавства; оцінка відповідності об'єктів експертизи сучасному рівню наукових і технічних знань, тенденціям науково-технічного прогресу, принципам державної науково-технічної політики, вимогам екологічної безпеки, економічної доцільності; аналіз рівня використання науково-технічного потенціалу, оцінка результативності науково-дослідних робіт і дослідно-конструкторських розробок; прогнозування науково-технічних, соціально-економічних і екологічних наслідків реалізації чи діяльності об'єкта експертизи; підготовка науково обґрунтованих експертних висновків. <p>Завданням суб'єктів наукової і науково-технічної експертизи не може бути захист публічних інтересів, забезпечення пріоритету загального блага держави над особистими, приватними або корпоративними інтересами.</p>
		<p>7. Пропонується викласти перелік відомостей про експертів, залучених до проведення наукової і науково-технічної експертизи, які наводяться замовниками експертизи, визначений відповідно до законопроекту новою редакцією статті 19 Закону України «Про наукову і науково-технічну експертизу», в такій редакції:</p>	<p>Не враховано.</p> <p>Оскільки мова йде про формування переліку експертів, які <u>вже</u> взяли участь в проведенні експертизи, то таке доповнення не нестиме</p>

		<p>1) власне ім'я та прізвище експерта;</p> <p>2) вчений ступінь і вчене звання на момент проведення експертизи;</p> <p>3) галузь науки (відповідно до класу (рубрики 1-го рівня) Рубрикатора НТІ);</p> <p>4) список публікацій у наукових фахових журналах категорії А та категорії Б, монографії, участь у науково-дослідній і проєктній діяльності за темою наукової і науково-технічної експертизи за останні п'ять років;</p> <p>5) назву програми, конкурсу, в рамках якої залучено експерта.</p>	<p>додаткового сенсу, а лише обтяжуватиме замовників експертизи.</p>
9.	<p>Куранда Тетяна Костянтинівна, завідувач відділу моніторингу науково-технічної діяльності Державної наукової установи «Український інститут науково-технічної експертизи та інформації»</p>	<p>1. Щодо формулювання «центрального орган виконавчої влади, що забезпечує формування державної політики у сферах науки, наукової, науково-технічної діяльності та інноваційної діяльності в зазначених сферах» чи не забагато сфер?</p> <p>2. Щодо відомостей про експертів, залучених до проведення наукової і науково-технічної експертизи, які наводяться замовниками експертизи, визначених відповідно до законопроекту новою редакцією статті 19 Закону України «Про наукову і науково-технічну експертизу», а саме абзацу «галузь науки (відповідно до класу (рубрики 1-го рівня) Рубрикатора НТІ)», що треба вказати – галузь науки чи рубрику Рубрикатора НТІ?</p>	<p>Не враховано.</p> <p>Перелік сфер у яких МОН забезпечує формування та реалізацію державної політики, визначений положенням про Міністерство, затвердженим постановою Кабінету Міністрів України від 16 жовтня 2014 р. № 630.</p> <p>Враховано.</p> <p>В тексті Рубрикатора зазначено, що загальне кодове позначення об'єктів класифікації має таку структуру:</p> <p>XX - клас (рубрика 1-го рівня)</p> <p>XX.XX - підклас (рубрика 2-го рівня)</p> <p>XX.XX.XX - група (рубрика 3-го рівня)</p> <p>XX.XX.XX.XX - підгрупа (рубрика 4-го рівня).</p>

			Тобто зазначатиметься назва, наприклад, Суспільні науки, Соціологія, Економіка. Економічні науки.
		3. Чи можуть бути повноваження державних органів щодо пріоритетних напрямів визначені однаковими в різних законах?	Враховано. Законопроектом передбачено внесення змін до інших законів з метою узгодження їх положень в частині повноважень органів влади щодо формування та реалізації пріоритетних напрямів.
10.	Національний університет біоресурсів і природокористування України	<p>1. Поняття «передова наука» (іноді також вживається термін «фронтна наука» або «прогресивна наука») вказує на те, що дослідження або наукові відкриття, які відбуваються у певній галузі науки, знаходяться на передньому краї наукового знання та долучаються до найновіших та найбільш важливих відкриттів та досягнень у цій області. Передова наука означає, що дослідники дійшли значущих результатів, які розширюють наше розуміння світу або можуть мати велике практичне значення.</p> <p>Передова наука часто відображається в публікаціях у наукових журналах, конференціях і висловлюється у формі нових теорій, методів, технологій або відкриттів, які перевертають існуючі уявлення або можуть стати основою для подальших досліджень.</p> <p>Звичайно, передова наука є важливою для розвитку суспільства і технологій, і її високий ступінь інноваційності та дослідницького підходу робить її ключовою частиною науково-технічного прогресу.</p> <p>Пропонується абзац другий частини першої статті 3 законопроекту викласти в такій редакції:</p> <p>«Пріоритетні напрями групи «Передова наука» спрямовано на підтримку та розвиток фундаментальних та прикладних наукових досліджень світового рівня.»</p>	<p>Не враховано.</p> <p>Наведене уточнення нівелює поділ пріоритетних напрямів на дві групи, який міститься в законопроекті:</p> <ul style="list-style-type: none"> - пріоритетні напрями групи «Передова наука», що спрямовані на підтримку та розвиток <u>лише фундаментальних наукових досліджень світового рівня</u>, результати яких можуть зробити значний внесок у науково-технічний прогрес та вирішення глобальних проблем сучасності, але у <u>віддаленій перспективі</u>; - пріоритетні напрями групи «Національні виклики», спрямовані на розвиток <u>усіх видів досліджень</u> (фундаментальних та прикладних наукових досліджень, науково-технічних (експериментальних) розробок) з метою створення умов <u>для впровадження досягнень науки і техніки у сфері суспільного життя, які є важливими для забезпечення сталого розвитку та національної безпеки держави.</u>

			<p>В умовах обмежених фінансових ресурсів прикладні дослідження і розробки, які не відповідають потребам держави і викликам, які перед нею стоять, мають фінансуватися з джерел тих підприємств, установ та організацій, які в них зацікавлені, або за рахунок грантів.</p>
		<p>2. Поданий у законопроекті перелік тематичних підгруп не є досконалим у аспекті спектру можливих досліджень та галузей знань.</p> <p>Зокрема пропонується змінити назву підгрупи 3 «Здоров'я нації та безпечне харчування» на «Здоров'я та добробут». Головною метою цієї підгрупи має бути підтримка досліджень в медичних та ветеринарних науках, розробка нових методів лікування та профілактики захворювань людини і тварин, підвищення якості охорони здоров'я та покращення якості життя людини і тварин. Без урахування цієї правки ветеринарна медицина зникає з точки зору пріоритетів. В даному випадку безпечне харчування є розділом медицини, а власне харчові технології разом з актуальними напрямками досліджень в аграрних науках можуть бути об'єднані в підгрупу розвиток продовольчих систем.</p> <p>Цифровізація економіки – звужує різноманітні дослідження у сфері цифровізації суспільного життя, тому пропозиція щодо назви «Цифрова трансформація». Даний піднапрямок може охоплювати широкий спектр досліджень, спрямованих на підтримку цифрових інновацій, таких як штучний інтелект, кібербезпека, кіберфізичні системи і інші сфери, пов'язані з розвитком цифрових технологій.</p> <p>Пропонується частину другу статті 3 законопроекту викласти в такій редакції:</p> <p>«2. Пріоритетні напрями групи «Подолання національних викликів» поділяються на такі тематичні підгрупи:</p>	<p>Враховано частково.</p> <p>Питання добробуту є наскрізними і їм приділятиметься увага в рамках пріоритетних напрямів кожної з тематичних підгруп.</p> <p>Розвиток продовольчих систем може досліджуватися в рамках тематичної підгрупи «здоров'я нації та безпечне харчування».</p> <p>Водночас, назву тематичної підгрупи «цифровізація економіки» змінено на «цифрова трансформація».</p> <p>Назву тематичної підгрупи «креативне та інклюзивне суспільство» викладено в такій редакції:</p> <p>«соціальні інновації, креативне та інклюзивне суспільство».</p>

		<p>1) національна безпека та оборона; 2) ресурсоефективна економіка та альтернативна енергетика; 3) здоров'я та добробут; (в законопроекті – здоров'я нації та безпечне харчування) 4) раціональне природокористування та циркулярна економіка; 5) нові речовини, матеріали, індустріальні технології; 6) цифрова трансформація; (в законопроекті – цифровізація економіки) 7) соціальні інновації, креативне та інклюзивне суспільство; 8) розвиток продовольчих систем.»</p>	
		<p>3. Проблема формування пріоритетних напрямів неодноразово обговорювалася у вітчизняному експертному середовищі. Крім власне філософських питань здатності і спроможності українських вчених визначати пріоритети, великою проблемою відзначено постійне залучення іноземних експертів до цих чутливих для нашої країни питань, які можуть мати негативний характер.</p> <p>Пропонується частину першу статті 4 викласти в такій редакції: «1. До пріоритетних напрямів групи «Передова наука» відноситься тематика фундаментальних та прикладних досліджень, яка пройшла конкурсний відбір та наукову (науково-технічну) експертизу, до здійснення якої організаторами залучено: а) українських експертів з числа провідних вчених, які представляють організації, що відносяться до іншої сфери управління, ніж організація, що виконує дослідження; При цьому їх частка повинна складати не менше третини від загальної кількості експертів дослідження; б) іноземних експертів з числа провідних вчених за відсутності достатньої кількості українських вчених за окремими напрямами досліджень.».</p>	<p>Не враховано. Запропоновані зміни нівелюють можливість участі в проведенні експертизи іноземних експертів з числа провідних вчених, які володіють відповідними передовими практиками міжнародного досвіду. Питання віднесення певних напрямів досліджень до групи «Передова наука» не є чутливим для нашої країни, а є глобальним, як і самий такий тип досліджень.</p>

		<p>4. Оскільки піднапрями групи «Передова наука» для фундаментальних і можливо прикладних досліджень світового рівня не визначені законопроектом, виникають ризики ідентифікації напрямів відносно групи «Подолання національних викликів», оскільки останні можуть мати міждисциплінарний та транскордонний характер.</p> <p>Пропонується з переліку основних критеріїв включення тематик до пріоритетних напрямів групи «Передова наука», наведеного у частині третій статті 4 законопроекту виключити такий критерій: «тематику дослідження не може бути включено до жодної тематичної підгрупи групи «Подолання національних викликів»».</p>	<p>Не враховано.</p> <p>Відповідний критерій включено для розмежування фінансування досліджень, які здійснюються в рамках реалізації пріоритетних напрямів за різними тематичними підгрупами, а внесення пропонованої зміни відповідно знівелює такий підхід.</p>
		<p>5. Вказується на необхідність узгодження статті 5 законопроекту із змістом пункту 1 статті 3 цього законопроекту, для цього абзац другий частини четвертої статті 5 законопроекту пропонується викласти в такій редакції:</p> <p>«спрямованість на вивчення фундаментальних характеристик та практичне впровадження наукових та (або) науково-технічних (прикладних) результатів у реальному або фінансовому секторі економіки України для забезпечення конкурентоспроможності українського виробництва, досягнення цілей сталого розвитку, відновлення країни від наслідків збройної агресії та зміцнення національної безпеки держави, а також розвитку людського капіталу;».</p>	<p>Не враховано.</p> <p>Метою і фундаментальних і прикладних досліджень, що проводитимуться у рамках реалізації пріоритетних напрямів групи «Національні виклики», буде передусім орієнтація на практичне впровадження наукових та (або) науково-технічних (прикладних) результатів для вирішення актуальних проблем держави і суспільства.</p>
		<p>6. Прикладні дослідження також можуть входити до підгрупи «Передова наука».</p> <p>Пропонується в частині першій статті 6 абзац другий викласти в такій редакції:</p> <p>«грантова підтримка фундаментальних і прикладних наукових досліджень Національним фондом досліджень України або іншими державними установами, до основних завдань яких</p>	<p>Не враховано.</p> <p>Пропоновані зміни нівелюють поділ пріоритетних напрямів на дві групи, який міститься в законопроекті – пріоритетні напрями групи «Передова наука», що спрямовані на підтримку та розвиток фундаментальних наукових досліджень світового рівня,</p>

	<p>належить державна підтримка фундаментальних наукових досліджень світового рівня, відповідно до законодавства;».</p> <p>Абзац п'ятий частини другої статті 6 пропонується викласти в такій редакції:</p> <p>«грантова підтримка фундаментальних і прикладних наукових досліджень і науково-технічних (експериментальних) розробок Міністерством освіти і науки України, Національним фондом досліджень України та іншими суб'єктами відповідно до законодавства;».</p>	<p>результати яких можуть зробити значний внесок у науково-технічний прогрес та вирішення глобальних проблем сучасності, та пріоритетні напрями групи «Національні виклики», спрямовані на розвиток фундаментальних та прикладних наукових досліджень, науково-технічних (експериментальних) розробок з метою створення умов для впровадження досягнень науки і техніки у сфері суспільного життя, які є важливими для забезпечення сталого розвитку та національної безпеки держави.</p> <p>В умовах обмежених фінансових ресурсів прикладні дослідження і розробки, які не відповідають потребам держави і викликам, які перед нею стоять, мають фінансуватися з джерел тих підприємств, установ та організацій, які в них зацікавлені, або за рахунок грантів.</p>
	<p>7. Пропозиції до пояснювальної записки до проекту акта.</p> <p>В обґрунтуванні необхідності прийняття акта (абзац третій) вказано, що розгалуженість пріоритетних напрямів (понад дві сотні) призводить до неефективного використання наукового потенціалу та вкрай обмежених обсягів бюджетних коштів.</p> <p>Подібне твердження не є об'єктивними, зважаючи на численні дослідження щодо розвитку вітчизняної науки, світового досвіду та проведеного у 2005-2006 рр. зовнішнього аудиту наукової сфери України. Проблеми чітко визначені, серед них навряд чи простежувалася така проблема.</p> <p>Також не можна погодитися з пунктом 5 пояснення щодо того, що реалізація законопроекту не потребуватиме додаткового фінансування та може бути виконана у межах бюджетних видатків, передбачених ГРБК на відповідний рік.</p>	<p>Не враховано.</p> <p>Очевидним є те, що надмірна розгалуженість пріоритетних напрямів не сприяє ефективному спрямуванню на реалізацію досліджень за цими пріоритетними напрямами обмежених обсягів бюджетних коштів.</p> <p>Водночас, інформація в пояснювальній записці щодо фінансування окреслює, що реалізація пріоритетних напрямів буде відбуватися в рамках передбаченого на відповідний бюджетного фінансування, обсяги якого залишаються на вкрай низькому рівні, зокрема, через війну та необхідність</p>

		Це абсолютно протирічить із вимогами Закону України «Про наукову і науково-технічну діяльність» щодо наукоємності ВВП і без збільшення фінансування наукової сфери реалізувати цей законопроект неможливо.	пріоритетного фінансування потреб сектору безпеки та оборони.
11.	Національна академія наук України	<p>1. Запропоноване законопроектом поєднання науково-технічних та інноваційних пріоритетів є недоречним, оскільки науково-технічні пріоритети спрямовані на розвиток наукових досліджень і розробок, а інноваційні – на інноваційні перетворення в реальному секторі економіки, у виробничій сфері. Їхню реалізацію мають відповідно забезпечувати відмінні механізми. Проектом закону також не передбачено залучення до підготовки пропозицій стосовно пріоритетних напрямів представників Національної академії наук України як вищої наукової самоврядної організації України, а також національних галузевих академії наук.</p>	<p>Не враховано. Результати наукової, науково-технічної діяльності в умовах обмежених ресурсів мають відповідати наявним викликам та потребам держави і реального сектора економіки. Законопроектом пропонується широкий набір механізмів від ідеї до її доведення до готовності.</p> <p>Об'єднання пріоритетних напрямів розвитку науки і техніки та пріоритетних напрямів інноваційної діяльності в єдину систему пріоритетних напрямів має на меті сприяти впровадженню результатів наукових досліджень і максимальному їх наближенню до потреб держави та суспільства.</p> <p>Водночас законопроектом передбачено участь представників наукових установ та громадських наукових організацій у формуванні пропозицій щодо пріоритетних напрямів. Таким чином, це дасть можливість і науковим працівникам установ, як перебувають у віданні Національної академії наук України та національних галузевих академії наук, бути максимально залученими до відповідного процесу.</p>
		2. Перелік пріоритетних напрямів (стаття 3 проекту закону) сформульовано у надто загальному вигляді для використання у	Не враховано.

		<p>конкретній діяльності, що призведе до «розмитості» формулювання, зменшить можливості для уникнення відверто суб'єктивних рішень.</p>	<p>В частині другій статті 3 законопроекту наводиться перелік тематичних підгруп, на якій поділяються пріоритетні напрями групи «Національні виклики». Водночас перелік самих пріоритетних напрямів за цими підгрупами буде визначатися у визначений законопроектом спосіб, що передбачає врахування пропозицій зокрема представників центральних органів виконавчої влади, Національної ради України з питань розвитку науки і технологій, закладів вищої освіти, наукових установ, громадських наукових організацій підприємств, установ та організацій реального сектору економіки будь-якої форми власності та об'єднань суб'єктів підприємницької діяльності.</p>
		<p>3. Запропонована система пріоритетів також виглядає непереконливо з точки зору методологічного підходу. Пріоритети групи «Подолання національних викликів» формуються за тематично-галузевими напрямами, а групи «Передова наука» – за формальними ознаками без визначення жодних напрямів. Формування тематики цієї групи пріоритетних напрямів може виявитись складною справою, оскільки згідно з проектом закону воно має здійснюватись на основі конкурсного відбору та наукової (науково-технічної) експертизи (пункт 1 статті 4 проекту закону). До експертизи організатори мають залучити не менше третини іноземних експертів та не менше третини українських експертів з числа провідних науковців, які представляють організації, що відносяться до іншої сфери управління, ніж організація, що виконує дослідження. Однак проект закону не визначає джерел та механізмів оплати роботи цих експертів і, відповідно, реалізація на практиці таких вимог</p>	<p>Не враховано. Питання проведення експертизи та залучення експертів будуть визначені Урядом після прийняття законопроекту.</p>

		<p>може призвести до колізій та проблем у фінансуванні експертизи, що суттєво ускладнить залучення до неї зазначеного мінімуму експертів.</p>	
		<p>4. Неоднозначно сформульовано й один з основних критеріїв для включення тематики до групи «Передова наука» (частина 3 статті 4 проекту закону, «тематику дослідження не може бути включено до жодної тематичної підгрупи групи «Подолання національних викликів»»).</p>	<p>Не враховано. Відповідний критерій включено для розмежування фінансування досліджень, які здійснюються в рамках реалізації пріоритетних напрямів за різними тематичними підгрупами.</p>
		<p>5. Потребує уточнення перелік тематичних підгруп пріоритетних напрямів групи «Подолання національних викликів», викладених в частині 2 статті 3 проекту закону. Зокрема необхідно врахувати пріоритети, визначені Законом України «Про охорону навколишнього природного середовища», насамперед шляхом доповнення таким пріоритетом як «екологізація матеріального виробництва на основі комплексності рішень у питаннях охорони навколишнього природного середовища, використання та відтворення відновлюваних природних ресурсів, широкого впровадження новітніх технологій», доповнення визначення пріоритету «нові речовини, матеріали, індустріальні технології» словами «екологічно безпечні».</p> <p>Доцільно також розширити тематичну підгрупу «цифровізація економіки», оскільки цифровізації підлягають й інші сфери – медична, екологічна, освітня, наукова, в яких такі процеси вже відбуваються.</p>	<p>Враховано частково. Доповнення переліку тематичних підгруп пріоритетних напрямів групи «Національні виклики», викладених в частині другій статті 3 законопроекту таким напрямом як «екологізація матеріального виробництва на основі комплексності рішень у питаннях охорони навколишнього природного середовища, використання та відтворення відновлюваних природних ресурсів, широкого впровадження новітніх технологій» є недоречним з огляду на те, що відповідна тематика може досліджуватися в рамках уже наявних тематичних підгруп, наведених в пунктах 2-4 частини другої статті 3 законопроекту. Так само пропозицію стосовно уточнення тематичної підгрупи «нові речовини, матеріали, індустріальні технології» шляхом викладення її назви в редакції «нові екологічно безпечні речовини, матеріали, індустріальні технології» не враховано з огляду на те, що доповнення словами «екологічно безпечні» суттєво звужує відповідну тематику досліджень.</p>

			<p>Водночас, назву тематичної підгрупи «цифровізація економіки» змінено на «цифрова трансформація».</p>
		<p>6. Проект закону не містить положень щодо порядку бюджетного фінансування наукової, науково-технічної, інноваційної діяльності за пріоритетними напрямками.</p> <p>Чинними законами України «Про пріоритетні напрями розвитку науки і техніки», «Про пріоритетні напрями інноваційної діяльності в Україні» впроваджено формування зазначених пріоритетних напрямів за програмно-цільовим принципом, який корелює із застосуванням програмно-цільового методу у бюджетному процесі відповідно до статті 20 Бюджетного кодексу України. Застосування зазначеного методу передбачає врахування заходів, завдань та показників державних цільових програм під час підготовки проекту Державного бюджету України, місцевих бюджетів на відповідний рік; подання на розгляд Верховної Ради України разом із проектом закону про Державний бюджет України переліку державних цільових програм, які планується виконати у відповідному році з використанням бюджетних коштів (стаття 3 Закону України «Про державні цільові програми»). Скасовуючи застосування програмно-цільового принципу формування пріоритетних напрямів через визнання законів «Про пріоритетні напрями розвитку науки і техніки», «Про пріоритетні напрями інноваційної діяльності в Україні» нечинними, проект закону не передбачає положень щодо порядку бюджетного фінансування наукової, науково-технічної, інноваційної діяльності за цими напрямками.</p> <p>Окрім того, положення законопроекту щодо фінансування наукової, науково-технічної, інноваційної діяльності за</p>	<p>Не враховано.</p> <p>Законопроект не змінює наявної системи фінансування наукових досліджень, визначеної законодавством.</p>

		<p>пріоритетними напрямками мають бути приведені у відповідність до норм Закону України «Про наукову і науково-технічну діяльність» щодо співвідношення базового та грантового, конкурсного фінансування наукових досліджень.</p>	
		<p>7. Проектом закону передбачено перерозподіл повноважень між Верховною Радою України та Кабінетом Міністрів України у сфері наукової і науково-технічної діяльності, інноваційної діяльності та покладання на Уряд повноважень щодо затвердження пріоритетних напрямів наукової, науково-технічної та інноваційної діяльності (частина 5 статті 4; абз. 8-11 підпункту 2 пункту 3; абз. 7- 10 підпункту 6 пункту 3 Розділу II «Прикінцеві та перехідні положення» проекту закону). Необхідно зауважити, що відповідно до Конституції України до повноважень Верховної Ради України належить визначення засад внутрішньої і зовнішньої політики; затвердження загальнодержавних програм економічного, науково-технічного, соціального, національно-культурного розвитку, охорони довкілля (пп. 5, 6 ч.1 статті 85). Відповідно до статей 39, 45, 46 Закону України «Про наукову і науково-технічну діяльність» визначення державних пріоритетів інноваційного розвитку, пріоритетних напрямів розвитку науки і техніки є складовою частиною основних засад (принципів) державної політики у зазначених сферах.</p> <p>Отже, найважливіші напрями розвитку й використання науково-технічного потенціалу країни треба визначати та затверджувати законами Верховної Ради України, що відповідатиме конституційному принципу поділу влади, а не підзаконними нормативно-правовими актами органів виконавчої влади.</p>	<p>Не враховано.</p> <p>Законопроектом передбачено, що Верховна Рада України визначатиме основні засади формування та реалізації пріоритетних напрямів наукової, науково-технічної та інноваційної діяльності та їх поділ на тематичні підгрупи (конкретний перелік таких тематичних підгруп наводиться в частині другій статті 3 законопроекту), а Кабінет Міністрів України затверджуватиме перелік пріоритетних напрямів наукової, науково-технічної та інноваційної діяльності, здійснюватиме заходи щодо реалізації таких пріоритетних напрямів та їх коригування за результатами реалізації.</p>

12.	<p>Інститут держави і права імені В.М.Корецького Національної академії наук України.</p>	<p>1. Необхідність прийняття запропонованого законопроекту не викликає заперечень, оскільки на даний час існуючими законами України «Про пріоритетні напрями розвитку науки і техніки» та «Про пріоритетні напрями інноваційної діяльності в Україні» визначені два окремі чинники системи пріоритетних напрямів у сферах наукової, науково-технічної та інноваційної діяльності, а затверджені згаданими законами переліки пріоритетних напрямів розвитку науки і техніки та пріоритетних напрямків інноваційної діяльності загальнодержавного рівня діють до кінця 2023 року.</p> <p>З аналізу змісту наданих матеріалів вбачається, що створеною Міністерством освіти та науки України робочою групою проведена відповідна робота, спрямована на оновлення, унормування формування та реалізацію пріоритетних напрямів наукової, науково-технічної та інноваційної діяльності в Україні.</p> <p>Натомість, відсутність вираженої концепції майбутнього законопроекту, на наш погляд, призвела до того, що підготовлені робочою групою проект Закону України «Про систему пріоритетних напрямів наукової, науково-технічної та інноваційної діяльності в Україні», пояснювальна записка до нього та порівняльна таблиця можуть розцінюватись і кваліфікуватись лише в якості своєрідного нормопроектного ескізу оскільки:</p> <p>а) законопроект згідно його назви і преамбули спрямований на визначення правових та організаційних засад цілісної системи формування та реалізації пріоритетних напрямів наукової, науково-технічної та інноваційної діяльності, але у змісті законопроекту така цілісна система відсутня, позаяк за тематичним спрямуванням мова у ньому йде про групи пріоритетних напрямів та тематичні підгрупи групи «Подолання національних викликів». Тобто, з етимологічної точки зору і</p>	<p>Не враховано.</p> <p>Законопроект визначає основні засади формування та реалізації нової системи пріоритетних напрямів наукової, науково-технічної та інноваційної діяльності та містить положення щодо внесення змін до низки чинних законів з метою приведення їх положень у відповідність з його нормами.</p> <p>Водночас формування конкретного переліку таких пріоритетних напрямів, а також визначення питання порядку їх формування відбуватиметься рішеннями Кабінету Міністрів України.</p>
-----	--	---	--

	<p>вчення про системи назва законопроекту не відповідає його змісту;</p> <p>б) в пояснювальній записці в одному місці наголошується, що це нова система, в іншому — що вона єдина. Однак законопроект не демонструє ні цілісності, ні новизни, а тим більше єдиності;</p> <p>в) запропоновані авторами законопроекту основні критерії включення тематик до пріоритетних напрямів групи «Передова наука» (частина третя статті 4) та групи «Подолання національних викликів» (частина четверта статті 5) характеризуються загальністю та нечіткою визначеністю, що викличе труднощі у їх тлумаченні і застосуванні;</p> <p>г) значна частина положень (норм) законопроекту по суті є декларативними, понятійно-оціночними та відсилочними, що з огляду на вимоги юридичної техніки вважається неприпустимим;</p> <p>д) прикінцеві та перехідні положення законопроекту (розділ II), які в частині запропонованого внесення змін до низки законодавчих актів не впливають зі змісту законопроекту та не кореспондують з ним. Зокрема, це стосується змін до Законів України «Про наукову і науково-технічну експертизу» та «Про наукову і науково-технічну діяльність».</p>	
	<p>2. Крім того, загальновідомо, що преамбула є важливою частиною законодавчого чи іншого правового акта, в якій має бути викладено принципові положення, обставини, мотиви, аргументи та мету прийняття відповідного акта.</p> <p>Преамбула запропонованого законопроекту характеризується невизначеністю й фрагментарністю та не відображає його зміст.</p> <p>Також в запропонованому законопроекті безпідставно і всупереч нормам статті 17 Закону України «Про наукову і науково-технічну діяльність» до кола суб'єктів, які причетні до</p>	<p>Не враховано.</p> <p>Преамбула сформульована відповідно до усталеної практики нормопроєктування та стисло окреслює суть законопроекту – визначення правових та організаційних засад цілісної системи формування та реалізації пріоритетних напрямів наукової, науково-технічної та інноваційної діяльності в Україні, спрямованої на забезпечення національної</p>

		<p>визначення (формування) і реалізації пріоритетних напрямів наукової, науково-технічної та інноваційної діяльності в Україні, не включено Національну академію наук України як вищу наукову самоврядну організацію країни.</p>	<p>безпеки, конкурентоспроможності національного виробництва, сталого розвитку та підвищення якості життя населення.</p> <p>Законопроектом передбачено участь представників наукових установ та громадських наукових організацій у формуванні пропозицій щодо пріоритетних напрямів. Таким чином, це дасть можливість і науковим працівникам установ, як перебувають у віданні Національної академії наук України та національних галузевих академій наук, бути залученими до відповідного процесу.</p>
		<p>3. Одним з найважливіших правил нормотворчої діяльності є безумовне дотримання принципу правової визначеності.</p> <p>В частині другій статті 3 законопроекту зазначається, що «Пріоритетні напрями групи «Подолання національних викликів поділяються на такі тематичні підгрупи: 1) національна безпека та оборона; 2) ресурсоефективна економіка та альтернативна енергетика; 3) здоров'я нації та безпечне харчування; 4) раціональне природокористування та циркулярна економіка; 5) нові речовини, матеріали, індустріальні технології; 6) цифровізація економіки; 7) креативне та інклюзивне суспільство».</p> <p>Авторами законопроекту пропонується запровадити без будь-якого визначення їх змісту низку термінів, які відсутні в чинному законодавстві України. Зокрема, це стосується термінів: «циркулярна економіка», «цифровізація економіки», «креативне суспільство», «інклюзивне суспільство».</p> <p>На практиці дана обставина унеможливить єдиний підхід до</p>	<p>Не враховано.</p> <p>Наведені формулювання є назвами тематичних підгруп, які сформульовані з урахуванням європейської практики використання відповідних назв, та не потребують додаткового визначення у законопроекті як окремі терміни.</p> <p>Що стосується зауважень до наведених у законопроекті термінів, то їх доопрацьовано з урахуванням пропозицій, отриманих в ході громадського обговорення.</p>

		<p>трактування змісту вказаних термінів і, як наслідок, призведе до дискреційних суджень і рішень. Певною «розмитістю», нечіткістю й неточністю можна охарактеризувати визначення у статті 1 та вжиття у відповідному значенні термінів: «критичні види продукції (послуг)»; «науковий потенціал»; «пріоритетні напрями наукової науково-технічної та інноваційної діяльності», «реальний сектор економіки»; «фінансовий сектор економіки».</p>	
--	--	---	--

5. Інформація про рішення, прийняті за результатами обговорення:

Проект акта доопрацьований за результатами громадського обговорення та підготовлений для надсилання до заінтересованих сторін і центральних органів виконавчої влади для погодження в установленому законодавством порядку.

**Генеральний директор
директорату науки та інновацій**

Ігор ТАРАНОВ